TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
INSENERITEADUSKOND

KOERTE MEELI JA ARENGUT TOETAVA KOERAPARGI LOOMINE LINNA STROOMI RANNAPARGI NÄITEL

A DOG PARK IN THE CITY THAT SUPPORTS THE SENSES AND DEVELOPMENT OF DOGS ON THE EXAMPLE OF STROOMI BEACH PARK

Bakalaureuse töö

Juhendaja: Maire Suimets

Tiina Tuulik

Konsultant: Hellika Landsmann

Üliõpilane: Kelli Rüütli 178919 EABB

Üliõpilase meiliaadress: Kelliryytli97@gmail.com

Õppekava nimetus: Maastikuarhitektuur ja keskkonna juhtimine

Tallinn 2020

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor: ……

(Kelli Rüütli, 22. mai 2020)

Üliõpilaskood: 178919 EABB

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja: ……

(Maire Suimets, 22. mai 2020)

Kaasjuhendaja: ……

(Tiina Tuulik, 22. mai 2020)

Kaitsmisele lubatud: ”……” …… 2017

kaitsmiskomisjoni esimees:

……

(nimi, allkiri)

Sisukord

SISSEJUHATUS 5

LÄHTEÜLESANNE 6

METODOLOOGIA 7

1. KOERAD LINNAS JA NENDE ELUKESKKONNA VAJADUSED 8

1.1 Koerte kasulikkus linnakeskkonnas 8

1.2 Koerad Tallinnas 9

1.2.1 Probleemid koertega linnas 10

1.3 Koerte meeled ja keskkonna rikastamine 10

1.3.1 Haistmine 10

1.3.2 Kuulmine 11

1.3.3 Nägemine 12

1.3.4 Kompimine. Temperatuur 13

1.3.5 Veel võimalusi keskkonna rikastamiseks 13

1.4 Koerte keskkond, areng ja käitumine 14

1.5 Hea koerapargi loomine ja näide 16

1.5.1 Hea koerapargi loomine 16

1.5.2 Whitefish koerapark, Montana, USA 18

2. STROOMI RAND 21

2.1 Analüüs 21

2.1.1 Linnaehituslik analüüs 21

2.1.3 Piirkonna struktuur ja kultuur 22

2.1.2 Ajalooline lühiülevaade 23

2.1.3 Transport ja tänavavõrk 27

2.1.4. Stroomi rannapargi analüüs 29

2.1.4 Kaardimaterjali analüüs 30

2.1.5 Kliima 32

2.1.6 Rand ja vesi 33

2.1.7 Taimestik 34

2.1.8 Loomastik 34

2.2 Projektala lahendus 36
2.2.1 Kontseptsioon 36
2.2.2 Tsoonid 37
2.2.3 Teedevõrk, ligipääs ja pinnakatendid 42
2.2.4 Haljastus 43
2.2.5 Väikevormid 43
2.2.6 Valgustus 44
2.2.7 Ehitus etapid 45
2.2.8 Hooldus 45
KOKKUVÕTE 47
SUMMARY 48
KASUTATUD MATERJALID 49
LISAD 52
LISA 1. Puittaimestiku haljastuslik hinnang 52
LISA 2. Projektala fotod 63
LISA 3. Väikevormide nimekiri 68
LISA 4. Graafiline materjal 73

SISSEJUHATUS

Linnade arenguga on kasvanud ka lemmikloomade pidamise populaarsus. Sellele trendile ei ole aga piisaval määral kaasa tulnud muutused linnaruumis. Inimesed kujundavad linnasid enda mugavuse järgi, kuid koerte mugavust ja heaolu ei arvestata inimestega samaväärselt. Tänased koduloomad ei ole algselt loodud elama inimese elukeskkonnas ning tihti võib see neile kaasa tuua erinevaid negatiivseid käitumisharjumusi, probleeme tervisega ja muid muresid. Koerad ei näe ega taju maailma ja enda keskkonda samamoodi nagu inimesed ning sellega tuleks linnaruumi luues arvestada.

Koerad ei ole võimelised ise enda eest seisma ja väljendama enda arvamust. Koerad ja ka paljud teised koduloomad on olukorras, kus neil ei ole reeglina võimalik ebamugavast keskkonnast lahkuda, nagu seda saavad teha inimesed ja metsikud loomad. Seepärast on just inimestele oluliseks kohustuseks analüüsida ja uurida, millised on koerte jt. lemmikloomade vajadused neid ümbritsevas keskkonnas ja sellest lähtuvalt linnaruumi kohandada ja ümber kujundada.

Käesoleva töö eesmärk on uurida, millist keskkonda vajab koer mugavaks eluks ning kuidas tunnetab koer ümbrust, milles ta elab. Nende uurimuste põhjal on eesmärk luua koerapark, kus esikohale on seatud koera heaolu ja vajadused, kuid sealjuures ei ole ära unustatud ka inimese ja teiste loomade heaolu. Ideeks on luua harmooniline park, kus tunneksid end hästi nii koerad, kui nende omanikud ning mis oleks ühtlasi visuaalselt esteetiline ja linnaparki sobiv. Pargi eesmärk on tuua kasu mitte ainult koertele vaid ka nende omanikele.

Töö ise on jagatud kolmeks osaks, kus esimene keskendub üldisele uurimusele koerte vajaduste, tajude ja arengu kohta. Teine osa keskendub projektala, milleks on Stroomi rannapark, uurimisele ja analüüsimisele pargi sobilikkuse seisukohast. Viimane osa käsitleb projekti ennast ning selles olevate elementide selgitusi ja seotust eelnevalt läbi viidud analüüsidest ja uurimustest.

LÄHTEÜLESANNE

Kõikides Tallinna linnaosades on lähiaastatel rajatud koeraväljakuid, mis on üheülbalised. Peamiselt on tegemist lihtsalt aiaga ümbritsetud liivaplatsidega, kuhu on pandud mõned vahendid nagu poom, hüppe elemendid vms. Samuti sarnanevad väljakud omavahel, sõltumata linnaosast ja linnaruumilisest kontekstist.

Käeoleva töö eesmärk on luua Stroomi randa koerte jaoks võimalikult hea park. Pargi loomisel tugineb töö eelneval uurimusel, milles on käsitletud küsimusi nagu koerte tajud ning kuidas koerad „näevad" maailma ja keskkonda nende ümber. Täpsemalt, kuidas koerte tajud erinevad inimeste omadest, kuidas koera areng on seotud neid ümbritseva keskkonnaga ning millega peaks arvestama, kui on soov luua head koeraparki. Lõpuks on väljatoodud ka näide hästi töötavast koerapargist. Peamine eesmärk ja rõhk on mitmekesisusel: et igal koeral, on ta siis arg või sotsiaalne, on võimalus tunda end pargis mugavalt ja hästi ning anda koerale võimalus olla koer.

Projektala
TALLINN
Madala
Merimets
Paldiski mnt
Vabaõhumuuseumi tee
Pelguranna
Sõle
Tulika
Endla
Mustamäe tee
Merimetsa tee
Lamm
Soodi
Mustõgi
Kopli
Kalamaja
Kadrioru park
Kadriorg
Kalamaja
Kopli
Kadrioru park
Kadriorg
Kalamaja
Kopli
Kadrioru park
Kadriorg
Kalamaja
Kopli

METODOLOOGIA

Töö teoreetiline osa on üles ehitatud uurides ja analüüsides erinevaid kirjalike materjale. Peamiselt on kasutatud teisi uurimusi, koerakasvatajate ja veterinaaride kodulehti, koodekseid, lemmikloomade pidamist sätestavaid seaduseid ja muid toetavaid allikaid. Oluline allikas oli Eesti Uuringukeskus OÜ poolt koostatud uuring „Lemmikloomad Tallinnas 2020", mis andis täpsema ettekujutuse, millised on inimeste soovid ja vajadused seoses koertega linnas. Nimetatud materjalidele tuginedes kujunes arusaam, mida koerad täisväärtuslikuks eluks vajavad ning millised on nende nõudmised elukeskkonnale.

Projektala valikul lähtuti Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti lemmiklooma spetsialisti soovitustest kavandada koerapark Põhja-Tallinna linnaosas asuvasse Stroomi rannaparki. Täpsema asukoha valikuks ja lahenduse väljatöötamiseks analüüsiti põhjalikult kogu piirkonda ja selle kontaktvööndit. Mitmekülgne analüüs koostati toetudes Stroomi randa, selle ümbrust ja ajalugu käsitlevatele kirjalikele allikatele, vanadele fotodele, varasematele uuringutele ja kaardimaterjalidele. Oluline allikas oli Maa-ameti kaardirakendus.

Tähtsaks etapiks olid projektalal läbi viidud välitööd, mille käigus kaardistati vaated, olemasolevad väikevormid ja koha üldine olemus. Lisaks teostati projektalal Tallinna Linnavalitsuse 03.05.2006 määruse nr 34 „Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord" § 1 lõike 3 kohane dendroloogiline hinnang, mille käigus koguti andmed kõigi alal kasvavate puittaimede kohta (võra mõõdud, tüve diameeter, taime liik, väärtusklass jms.). Saadud andmed vormistati dendroloogiliste asendiplaanide ja seletuskirjana (vt Lisa 1).

Koerapargi lahendus koostati toetudes koerte käitumist ja vajadusi käsitlevatele uurimustele ja edukalt toimivate koeraparkide kogemusele. Töö annab nimetatud materjalidest ülevaate ning toob välja tehtud järeldused. Projekti joonised on koostatud kasutades joonestusprogrammi „Autocad", illustratsioonid koostati programmidega „Sketchup" ja „Photoshop".

Pargi enda peamine eesmärk on pakkuda inimestele võimalust tulla lemmikloomaga kohta, kus kõigil on võimalus tunda end hästi ning koerapark on loodud just koerte vajadustega arvestades.

1. KOERAD LINNAS JA NENDE ELUKESKKONNA VAJADUSED

1.1 Koerte kasulikkus linnakeskkonnas

Lemmikloomadel on inimeste elus oluline roll. Inimesed, kes omavad koduloomi on tavaliselt aktiivsemad, liiguvad rohkem, neil esineb vähem stressi ja üksildustunnet ning neil on tugevamad sotsiaalsed sidemed. Kui linnades elavad kogukonnad tegutsevad koos selle nimel, et muuta keskkonda loomasõbralikumaks, aidatakse sellega mitte ainult loomi ja loomaomanikke vaid investeeritakse paremasse linnakeskkonda üldiselt. Linnas elavatele lemmikloomadele vajalike tingimuste tagamisel on oluline roll linna juhtimise- ja planeerimisega tegelevate ametkondadel ehk neil, kes suunavad tänaseid linnaruumi arenguid. Viies läbi küsitlusi, uuringuid jms on võimalik välja selgitada piirkonnad, kus on lemmikloomi rohkem või kus on suurem vajadus linna poolt pakutud võimalustele. Saadud infole tuginedes saab teha paremaid kohandusi linna struktuuris.[1]

Praeguses maailmas, kus nii inimestel, kui ka koertel esineb aina rohkem ülekaalulisust, kalduvust diabeedile ja muudele tervisemuredele on üha olulisem teha kõik, et inimestel oleks võimalus käia oma koertega õues ning liigutada ennast ja koera. Uuringud on näidanud, et õues ja roheluses viibimine on äärmiselt oluline nii inimese, kui ka koera tervisele. Selle jaoks on oluline tervikliku ja rohelise infrastruktuuri olemasolu ja selle arendamine. Mitmekülgne ja terviklik roheline võrgustik annab inimesele ja koerale võimaluse rekreatsiooniks ja liikumiseks.[2]

Koerapargid pakuvad palju kasulikku inimestele:

1. Koerad pakuvad inimestele võimaluse saada kokku kohtades, kuhu nad muidu ilmselt ei satuks ning sotsialiseeruda inimestega, kellel on samuti koerad ning läbi selle leiavad inimesed tihti kiiresti ühise keele.
2. Koeraparkides ei mängi rolli inimeste vanus, sugu, majanduslik seis ja muud sellised omadused. Pigem loeb inimsuhete juures see, kuidas nende koer saab läbi teiste koertega ning suhteid luuakse selle pinnal.
3. Koerapargis jagatakse informatsiooni veterinaaride, koerasalongide ning ka palju muu kohta, mis teise koeraomaniku elus toimub.
4. Koeraomanike omavaheline suhtlus laieneb koerapargist väljapoole ning nii tekivad terved kogukonnad.

---

[1] Gaston Gary, Adapting urban environments for city pets: A QA about pet-friendly cities
[2] Ingrid Sarlöv Herlin (2015). Dogs and the city. The role of urban landscape for dog walking habits, and health benefits for people and dogs

5. Kohalik omavalitsus saab paluda abi omanikelt erinevate koerapargi probleemide kohapealt nagu pargi hooldus, inimeste teavitamine jne. [3]

1.2 Koerad Tallinnas

Tallinn peab ennast koerasõbralikuks linnaks. Meil on mitmeid koeraväljakuid, kohti kus koeraga ujumas käia ning isegi restoranid ja hotellid on hakanud arvestama külastajatega, kes soovivad lemmiklooma kaasa võtta (koerasõbralikes hotellides ja restoranides pole näiteks vaipu maas).[4]

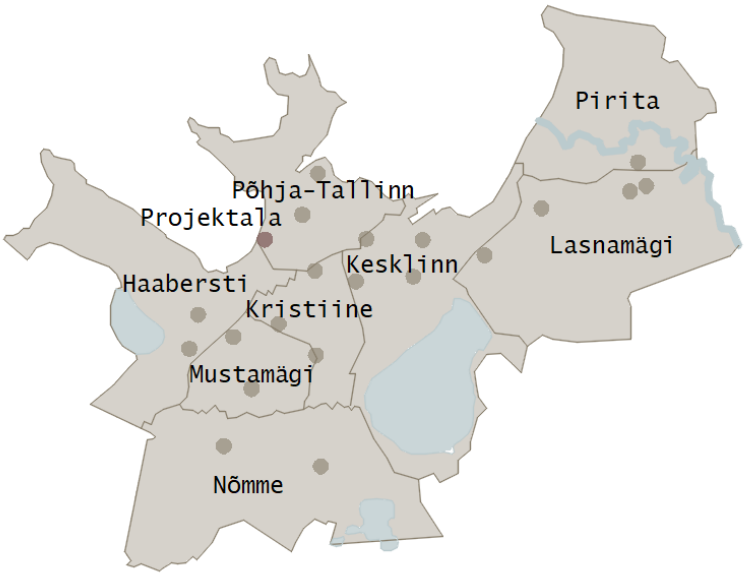

Joonis 2. Koeraväljakud Tallinnas
Allikas: Autori skeem. Skeemi alus: lemmikloomasõbralik Tallinn. Visittallinn.ee (11.05.2020)

Tallinnas omab 50% inimestest lemmiklooma ning nendest 39% omab koera. Koerte jaoks on oluline käia õues ning Tallinna koeraomanikest 50% jalutavad koeraga parkides ja kõnniteedel, 26% saavad anda koerale võimaluse liikuda kinnises hoovis, 14% käivad spetsiaalsetel koeraväljakutel ning 3% hoiavad koera hoovis ketis.[5] Enamike koeraomanike jaoks (56%) on oluline parandada üldise linnaruumi ning 35% arvavad et oluline oleks parandada jalutusväljakute võimalusi.[6]

[3] Ordway Denise-Marie (2015). How cities may benefit from dog parks
[4] Lemmikloomasõbralik Tallinn. Visittallinn.ee
[5] Lemmikloomade uuring 2017
[6] Faktum ja Ariko. (2017). Tallinnlaste teadlikkus ja hoiakud seoses lemmikloomade pidamisega ning rahulolu linna vastava valdkonna teenustega.

1.2.1 Probleemid koertega linnas

Kuigi läbi aastate on koeraparkide populaarsus kasvanud ja uusi parke või puhkealasid kavandades on koertega arvestamine kujunenud pigem normiks. Sellega seoses on esile kerkinud erinevad elanike mured. Palju kardetakse, et koerapargid ja -väljakud tekitavad müra ja lärmi, palju koeri koos võivad üksteisele kergelt edasi anda parasiite ja haiguseid ning seetõttu on paljudes linnades koerapargid ka läbikukkunud.[7] Lisaks kardetakse veel allergiaid, hirm on koerte kontrollimatuse, ebapuhtuse ees jne.[8]

1.3 Koerte meeled ja keskkonna rikastamine

Koertele on oluline nende keskkond ja et see oleks vaheldusrikas ning elamusi pakkuv. Keskkonna rikastamine on kontseptsioon, kus läbi koerte keskkonna mitmekesistamise aidatakse kaasa koerte halbade ja ebaloomulike käitumisharjumuste vähenemisele ning heade ja loomulike harjumuste suurenemisele. See on oluline nii koera füüsilise, kui ka vaimse tervise jaoks. Koerad, kes ei ole rahul enda keskkonnaga ning kellel on igav näitavad seda välja haukumisega, käppade ja saba närimisega, liigse lakkumisega või mõnel muul moel ning see võib kaasa tuua enese või teiste vigastamise.[9]

1.3.1 Haistmine

Koertel on haistmine nende primaarseks meeleelundiks, nagu inimeste jaoks on nägemine. Koerad ''näevad'' maailma läbi haistmine. Võrreldes inimesega on koertel 60 korda tundlikum haistmine (inimesel on 5 000 000 lõhna retseptorit, koertel on 300 000 000 retseptorit). Lisaks suuremale arvule retseptoritele on koertel aju osa, mis tegeleb lõhnade lahtimõtestamisega suurem, kui inimestel. Tänu tundlikumale lõhnatajule suudavad koerad ära tajuda, millal kus miski on olnud ja kuhu liikunud. Koerad on võimelised kasutama ninasõõrmeid eraldi, seega on neil kergem aru saada sellest, kust mingi lõhn täpsemalt tuleb. Koerad on võimelised ära tundma ka aroome, mida inimesed ei tunne, näiteks feromoone, mis kirjeldavad koerale, mis tujus või meeleolus inimene on ning nad on võimelised ära tundma rasedaid naisi, inimesi kellel on vähk jne.[10]

---

[7] Ordway Denise-Marie (2015). How cities may benefit from dog parks.
[8] Recp Efe, Murat Zencirkiran ja Isa Curebal. (2018). Recent Researches in Science and Landscape Management.
[9] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.
[10] Gilbert, Ben. (2018). Dogs see the world very differently from human beings – here's how it works.

Kuna koerad suudavad inimese tujusid lõhna järgi tajuda ning sealjuures ka reageerivad nende lõhnade ja tujude peale, siis on koera keskkonna loomisel oluline see, et keskkond oleks mugav ja hea ka inimestele ja teistele loomadele. Kui inimene ei tunne ennast keskkonnas hästi, siis saab koer sellest aru ning see peegeldub ka tema meeleolule.

Koerte keskkonna jaoks on oluline, et seal oleks mitmeid erinevaid lõhnu, et hoida üleval koera jaoks huvi ja põnevust ning sellega vähendada ka mitmeid halbu igavusest tingitud käitumisharjumusi nagu haukumine või tammumine.[11] Uuringud on näidanud, et koertele mõjuvad rahustavalt ja stressi leevendavalt erinevad taimed nagu lavendel ja kummel.[12]

Heaks võimaluseks koerale on anda neile võimalus lõhnajalutuseks, *„scent walk*". See tähendab, et koeraga jalutamisel ei ole oluline mitte sihtpunkt vaid teekond. Jalutuse marsruudi valib koer lõhnade põhjal, mida ta tajub ning oluline on see, et koer saaks nii kaua ühe koha juures olla ja nuusutada, kuni ta ise otsustab edasi liikuda. Uuringud on näidanud, et koertel, kellel on antud võimalus enda nina kasutada esineb vähem käitumisprobleeme.[13]

1.3.2 Kuulmine

Koertele võivad erinevad helid olla arengu ja heaolu seisukohalt nii toetavad kui ka kahjustavad. Huvitavad helid võivad hoida koera huvi ärksana ning vähendada neis igavust. Samas võib pidev ja häiriv müra olla kahjulik nende psüühikale, põhjustades halbu käitumisharjumusi (haukumine, tammumine) ning ajutist või püsivat kuulmiskahjustust. Uurimused on näidanud, et pidev müra võib mõjutada isegi koerte insuliini resistentsust, tekitada südame-veresoonkonna haiguseid, katabolismi ja soole probleeme. Juba 100-108 dBA võib koera kuulmist kahjustada. Koerad on helide suhtes oluliselt tundlikumad, kui inimesed (koerad kuulevad vahemikus 20Hz-50kHz, kuid inimese kõrv suudab kuulda vaid kuni 20kHz-ni).[14] Kuna koerad kuulevad madalamaid helisid, kui inimesed, siis kuulevad nad ka kaugemale.[15]

Koertele on arengu seisukohalt oluline, et nad kuuleksid võimalikult paljusid helisid, eriti kutsikana noores eas, kuid oluline oleks, et need helid oleksid mõõdukad. Välise müra tõrjumiseks on leitud, et klassikaline muusika on heaks vahendiks, millega rahustada koera,

---

[11] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.
[12] Model Licence Conditions and Guidance for Dog Boarding Establishments 2016. (2016).
[13] Schade Victoria. (2018). The inportance of 'scent walks' for dogs.
[14] Burban Laura. (2018). Environmental Factors That Affect Kenneled Shelter Dogs in Connecticut.
[15] Coates Jennifer. (2012). How Dogs Experience the World: Part 2.

vähendada stressi ja soodustada magamist. Sealjuures tuleb arvestada ka sellega, et muusika ei tohiks olla peal koguaeg (koerad vajavad sellest puhkust) ning muusika ei tohiks olla üle 70dB. Samuti tuleb leida hea tasakaal koerte ja inimeste ''muusikamaitse'' vahel. Need helid, mis on mugavad ja rahustavad koertele ei pruugi seda olla inimestele ja vastupidi.[16]

1.3.3 Nägemine

Võrreldes inimesega suudavad koerad näha palju paremini pimedas ning eristada liikuvaid objekte, kuid selle arvelt on nende nägemisel palju väiksem värvispekter. Koertel on keeruline eristada värve nagu roheline, kollakasroheline, oranž, punane ja rohekassinine. Koerte värvispekter on peamiselt sinine, kollane ja hall[17].

Joonis 3. Koerte nägemisspekter
Allikas: Coren Stanley. (2008). Can dogs see colors? (11.05.2020)

Lisaks sellele on koertel silmad rohkem kõrval, seega neil on parem vaade küljele, kuid halvem sügavustaju. Kui näiteks inimene seisab objektist 75m kaugusel, siis selleks, et koer seda sama hästi näeks peaks ta olema 20m kaugusel.[18] Koerad on väga tundlikud ka valguse suhtes. Kui koer on 24h ööpäevas valguse käes (kasvõi hämaras valguses), siis võib see põhjustada unerütmi häireid, mõjutada keha temperatuuri, hormoone, käitumist jne.[19]

Koera elukeskkonna rikastamiseks peaks koera keskkond olema võimalikult mitmekesine. Koeral võiks olla võimalus näha kaugele, selleks on hea, kui koeral oleks kõrgemaid pindu (platvorm, küngas), mille otsa ta saab ronida, et enda ümbrust jälgida. Samuti on hea lisada erineva kuju ja värvusega esemeid (nii liikuvaid, kui staatilisi), et koeral oleks põnevam. Kasvõi teise koera, inimese või mõne muu looma jälgimine on koera jaoks paeluv ja huvitav.[20]

---

[16] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.
[17] Coren Stanley. (2008). Can dogs see colors?
[18] Coates Jennifer. (2012). How Dogs Experience the World: Part 1.
[19] Burban Laura. (2018). Environmental Factors That Affect Kenneled Shelter Dogs in Connecticut.
[20] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.

1.3.4 Kompimine. Temperatuur

Koertel on kehal väga palju sensoorseid närve üle nende keha, mis paiknevad karvanääpsude kõrval. Seetõttu tunnevad koerad ka väga kergeid puudutusi enda karvadel.[21] Koertel on tõenäoliselt üks suuremaid murekohti just kuumus. Koerad tunnetavad kuumust teravamal, kui inimesed, sest nende kehal ei ole higinäärmeid (vaid käpataldadel), seega kuumenevad nad oluliselt kiiremini üle. Külma suhtes on koerad taluvamad ning liigse külma puhul kerivad nad end kerra või värisevad.[22]

Selleks, et koer tunneks ennast hästi on oluline, et tal on võimalus valida erinevate temperatuuride ja ilmastikuoludega kohti (nurgataguseid, kuhu varjuda tuulte ja sademete eest, kuiv ja puhas puhke koht). Väga oluline on koerale võimalus leida varju palavatel päevadel (võiks olla ka poolläbipaistvaid varjualuseid). Lisaks peavarjule peaks koeral olema alati ligipääs puhtale joogiveele, et palavuses tekkinud vedeliku kaotust korvata. Mööbel ja muud atribuudid peaksid olema kõik kemikaalide vabad, sileda töötlusega ning koera jaoks turvalised (et ei oleks võimalust kukkuda, käpal/varbal/küünel kuhugi vahele jääda jne.), samuti peavad kõik taimed olema mittemürgised koerale.[23]

1.3.5 Veel võimalusi keskkonna rikastamiseks

Lisaks peamistele meeltele on veel mitmeid aspekte, millega arvestada, kui tahta luua koerale mitmekülgset keskkonda. Oluline on toetada koera sotsiaalset külge, pakkudes talle võimalust suhelda ja suhestuda nii inimeste, teiste koerte, kui ka teiste loomadega (kassid, jänesed, oravad jne). Kui koeral on olnud võimalus sotsiaalsuseks, siis on ta ka vähem ärritunud, rahulikum ja vähem agressiivne, kui tutvub uute inimeste, koerte või muude objektidega.[24]

Kuna koerad on füüsiliselt liikuvad ning sealjuures ka targad loomad, siis vajavad nad nii füüsilist koormust pakkuvaid ülesandeid, kui ka mõistatusi ja ülesandeid vaimseks tööks. Selleks on head erinevad mänguasjad (pall, lendavtaldrik, köis), mille abil saab koera füüsist parandada. Vaimse töö jaoks on head erinevad mängud toiduga, kus toidu kätte saamiseks on vajalik koeral vaeva näha (krõbinad aukudega plastpudelis, jääkuubikus toit, jäätunud puljong jne).[25] Kui koera mitmekülgselt stimuleerida ja anda talle võimalusi enda mentaalsete

[21] Coates Jennifer. (2012). How Dogs Experience the World: Part 2.
[22] Burban Laura. (2018). Environmental Factors That Affect Kenneled Shelter Dogs in Connecticut.
[23] Model Licence Conditions and Guidance for Dog Boarding Establishments 2016. (2016)
[24] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.
[25] Model Licence Conditions and Guidance for Dog Boarding Establishments 2016. (2016)

ja füüsiliste vajaduste rahuldamiseks, siis vähendab see koeral stressi, ärevust, kartlikust ja halbu käitumisharjumusi.[26]

Koera keskkond peaks olema kergesti puhastatav, et seal ei hakkaks levima haiguseid ja parasiite. Samuti võiksid seal olevad mänguasjad olla kergesti vahetatavad ja ümberpaigutatavad, et koeral oleks alati uus ja põnev keskkond, mida uurida ja avastada. Keskkond peaks pakkuma võimalusi erinevatele koertele (arglikud koerad saavad varjuda, sotsiaalsemad teiste seltskonnas olla, võimalus kaevata, tunnelid, erinevad tasandid jne.).[27]

1.4 Koerte keskkond, areng ja käitumine

Keskkond mõjutab koera umbes 60% ulatuses, mis tähendab seda, et umbes 60% koera käitumisest sõltub sellest, mida koer kogeb ja tunneb enda elu jooksul. Seda eriti tema elu esimestel kuudel, vanemas eas kogemustest õppimise võime väheneb. Koeral on õppimiseks peamiselt 3 viisi:

1. Vaatlus ja kopeerimine – kutsikas vaatab, mida vanem ees teeb ning kopeerib tegevust (nii õpivad lambakoerad karjatamist).
2. Proovimine ja eksimus – kutsikas proovib midagi uut ning saab sellega kas hea või halva kogemuse. Kui kutsikas on saanud korduvalt halva kogemuse, siis varsti ta seda enam ei tee.
3. Treening – kutsika käitumist saab suunata premeerides nende head käitumist ja ignoreerides või parandades halba käitumist.[28]

Koer on võimeline esimesi mõjutusi keskkonnast saama juba lootena, kui nad on võimelised tajuma enda ema tuju. On leitud, et kutsikad, kelle ema on tiinuse ajal olnud väga ärevuses või stressis (olgu põhjuseks kas keskkond või tema enda psüühiline seisund), on samuti palju ärevamad, kartlikumad, väiksema õppimisvõimega ja emotsionaalsema karakteriga.[29]

Vastsündinud kutsikad on väga vastuvõtlikud ärritustele ning mõõdukas koguses on kerged silitused, temperatuuri muudatused, helid jms. nende arengule kasuks. Väiksena tasaseid ärritusi kogenud kutsikas on hiljem paremini võimeline probleeme lahendama ja kohaneb

[26] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.
[27] Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016) Implemending environmental enrichment for dogs.
[28] Parma Nienke. (2005). Environmental influences on dog's behavior.
[29] Parma Nienke. (2005). Environmental influences on dog's behavior.

olukorraga kiiremini. Alles 3-4 nädalal hakkab kutsikas rohkem aru saama, mis tema ümber on ja on võimeline analüüsima enda keskkonda.[30]

Oluline on aduda, kui suur ärritus täpsemalt on. Sama ärritus erineva intensiivsusega võib tekitada väga mitmesuguseid reaktsioone koera käitumises (veoki signaal 200m kauguselt ei ole sama, mis 5m kauguselt). Samuti võib koer samale ärritusele reageerida erinevalt erinevates keskkondades (näiteks kas keskkond on talle tuttav ja turvaline või mitte).[31]

Alates 3 nädalast kuni 12-14 nädalaseni on koeral kõige intensiivsem õppimise periood. See on aeg, kus kutsikale tuleks võimalikult palju erinevaid keskkonna stiimuleid tutvustada (erinevaid lõhnu, helisid, objekte, loomi, inimesi, koeri jne.). See on aeg, kus koer õpib sotsiaalseid staatuseid, alandlikust, domineerimist, hierarhiat jne. ning seda kõike läbi mängu. On tõestatud, et kutsikad, kes on kasvatatud mitmekesises ja mõõdukate häiringute keskkonnas on paremini arenenud ja õppimisvõimelisemad. Koerad kellel selliseid stiimuleid ei ole olnud kipuvad olema aeglasema mõtlemise ja olukorra analüüsimise võimega, agressiivsemad ja antisotsiaalsemad.[32]

Kutsika sotsialiseerumise ajal on aga ajaline piirang. Asjad, mida kutsikas kogeb ja õpib esimese 16 nädala jooksul kujundavad selle, milline ta on täiskasvanuna ning hiljem on koera käitumist juba keeruline ümber kujundada. Koer teeb 80% enda arengust just nende esimest 16 nädala jooksul ning uuringud on näidanud, et kutsikatel, kes kasvavad rikkas keskkonnas on suurem aju, kui kutsikatel, kes on kasvanud vaeses keskkonnas. Koerad, kes on kasvanud vaeses keskkonnas kipuvad kiiremini ''üle reageerima'', kui keskkonnas on palju ärritusi ja nad ei ole võimelised seda kõike haarama, analüüsima ja sellega kohanema. [33]

Enamik koerte käitumisest tuleneb tavaliselt mingile keskkonna mõjule reageerides ning kuna keskkond, milles nad elavad ei kuulu neile, vaid on kujundatud inimese järgi, siis võivad meie tekitatud olukorrad luua neis reaktsiooni, mis tunduvad meile esmapilgul halva käitumisena. Oluline on näha käitumise taga olevat keskkonna tegurit.[34]

---

[30] Parma Nienke. (2005). Environmental influences on dog's behavior.
[31] Ancic Mario. The relationship between dog behavior and environment is important to understand.
[32] Parma Nienke. (2005). Environmental influences on dog's behavior.
[33] https://www.training-your-dog-and-you.com/Dog-Behavior-and-Environment.html
[34] https://www.training-your-dog-and-you.com/Dog-Behavior-and-Environment.html

1.5 Hea koerapargi loomine ja näide

1.5.1 Hea koerapargi loomine

Koos kiiresti kasvavate linnade ja inimeste populatsiooniga on kasvanud vajadus ka koeraparkide jaoks. Ilusad rohealad ja rekreatsiooni paigad on inimestele vajalikud nii elutaseme kvaliteedi, sotsiaalsete sidemete, majanduse, esteetika, kui ka paljude teiste aspektide jaoks. Pargid annavad inimestele võimaluse kogeda loodust ning uute linnaparkide kavandamisel arvestataksegi peamiselt inimeste vajadustega. Lisaks on parkide kasutamisel tihti erinevad piirangud ja reeglid ning üks sagedasem piirang käib just koerte kohta.

Kuna parkide kasutajate seas on inimeste kõrval on üha olulisemaks muutunud ka inimestega kaasas käivad koduloomad – koerad, siis on vajadus parkide või pargiosade järele, kus oleks võimalik aega veeta nii lemmikloomal kui tema omanikul. Selleks on parkidesse loodud eraldi koeraväljakud, mis tavaliselt on taraga piiratud ala, kus on lubatud koertega olla ja kus koerad saavad vabalt ringi joosta ja sotsialiseeruda.[35] Palju esineb arvamust, et kui tühja muru- või mudaplatsi ümber panna aed, siis ongi koeraplats valmis, kuid kui käia koeraga looduses, siis hüppavad nad üle kändude, ronivad maha langenud puude alt läbi jne. Seega koertele ei piisa ainult tühjast lagedast väljast.[36]

Hea koerapargi loomine koosneb mitmetest elementidest:

1. **Planeerimine** – Kõigepealt tuleb selgeks teha, kas linn või asum üldse vajab koeraparki, selleks tuleb teostada küsitlusi ja vaatlusi. Seejärel tuleb paika panna programm ja selgeks teha milliseid elemente peaks park sisaldama ja milliseid vajadusi rahuldama. Ala valikul tuleb silmas pidada, et sellega kaasneb piirkonnas mõnevõrra müratasemе ja kasutuskoormuse suurenemine. Alale sissepääs peab olema lahendatud turvaliselt nii inimestele, kui ka koertele. Analüüsima peaks ka seda, millist mõju avaldab koerapark ümbrusele (kogukonnale, keskkonnale jne).
2. **Disain (asukoht)** – Park peaks olema piisavalt kaugel elumajadest (15-60m). Ala peaks tõstma piirkonna esteetilist kvaliteeti ning vähendama inimeste vahelisi konflikte (koerad saavad joosta selleks kujundatud alal ning ei häiri ülejäänud linnaruumis olevaid inimesi).
3. **Disain (tara)** – Tara peaks olema piisavalt kõrge, et koerad ilma järelvalveta aiast välja ei pääseks. Sissepääsul peaks olema topelt väravad ja neid saaks avada vaid

[35] Recp Efe, Murat Zencirkiran, Isa Curebal. (2018). Recent Researches in Science and Landscape Management.
[36] Metcalfe John. (2017) The anatomy of a great dog park.

omanikud (koerad ei tohiks olla võimelised väravaid avama). Väravad peavad olema piirdega sama kõrged.[37]

4. **Anna koerale vabadust** – Tihedas linnaruumis võib see olla küll keeruline, kuid väikeses ja kitsas alas, kus ka sissepääsud on kitsad võivad arglikumad koerad tunda end halvasti või ohustatult ja seepärast käituda halvasti ja põhjustada probleeme.
   Ideaalis võiks sissepääs olla avar ning enne parki sisenemist võiks olla eraldi aedik, kus saab koeral rihma ära võtta, sest rihmaga ja rihmata koerad segamini võivad segadust põhjustada ja konflikte tekitada.
5. **Eralda ka väiksemaid alasid** – Oluline on ka see, et lisaks suuremale vabale alale on ka väiksemaid ja privaatsemaid nurgakesi, kus väiksemad koerad saavad end paremini tunda. On olemas fenomen *„predatory drift"*, kus suuremad koerad näevad väiksemaid, kui saaki ja võivad rünnata, olenemata sellest, et tavapäraselt võivad nad rahuliku loomuga olla.
   Väiksemad alad on head ka koertele, kes on vanad või arglikud ning suurel alal paljude koertega olemine võib neile olla pingeline või stressi tekitav.
6. **Anna neile väljakutseid** – Nagu inimestele, meeldib ka koertele, kui neil on mitmekesine keskkond. Selleks on hea, kui koerapargis on erinevaid pinnakatteid, erinevaid tasandeid, künkaid, kivisid, kus ronida jne.
7. **Vesi** – Koerte jaoks on vesi oluline nii joogi mõttes, kui ka füüsilises ja vaimses mõttes. Paljudele koertele meeldib vees ujuda, see on hea füüsiline koormus ning eriti hea lahendus vanematele koertele, kes ei jaksa enam nii palju joosta. Heaks võimaluseks on ka interaktiivsed mängud, kus koer saab käpaga ise vett purskama panna.
8. **Taimed** – Oluline on, et pargis olevad taimed ei oleks koertele ohtlikud ega mürgised. Kõik sellised taimed tuleks eemaldada. Samas on oluline, et pargis oleks puid, seda nii varju seisukohalt, kui ka esteetilise vaate poolest. Sealjuures on oluline kaitsta puutüvesid koerte uriini eest, sest see võib mõjuda neile kahjulikult.
   Oluline on valida ka hea pinnakate. Muru on ideaalse konditsiooni korral üks parimaid lahendusi, see on pehme, looduslik ja sisaldab palju lõhnu, mis koerale meeldivad, kuid vihma korral muutub ala poriseks ja koerte uriin võib murule hävitavalt mõjuda. Seepärast on paljudel koeraväljakutel pinnakatteks kõva pind või kunstmuru, mida saab pesta (samas võib kunstmuru minna suvel kuumaks ning põhjustada koera käppadele vigastusi). Teiseks variandiks on kasutada naturaalset muru, kuid suurema koormuse all olevad rajad katta asfaltiga, siis ei saa muru nii suurt koormust ja püsib paremini.
9. **Kaasa parki külastavaid inimesi** – Koerapark peaks olema meeldiv koht külastamiseks ja selleks on vajalik selle pidev hooldus. Inimesed peaksid koristama nii

[37] Recp Efe, Murat Zencirkiran, Isa Curebal. (2018). Recent Researches in Science and Landscape Management.

enda, kui ka oma koera järelt, mis omakorda tähendab neile selle võimaluse loomist (prügikastid, kilekotid koera väljaheidete jaoks, sildid, tuletamaks inimestele meelde pargi korras hoidmist jne.). Lisaks sellele oleks hea, kui oleks grupp vabatahtlike, kes regulaarselt jälgiksid ümbrust ja koristaksid, kui näevad kuskil prügi või väljaheiteid.

10. **Inimeste heaolu** - Lisaks koerte heaolule on oluline ka see, et inimesed tunneksid end pargis hästi. Seda saab juba teha mõne pargipingi ja valgustusega, mis meelitavad inimesi parki ka niisama külastama ning hästihoitud ja meeldiv park kutsub inimesi sinna ka annetama.[38]

Joonis 4. Takistusrada Whitefish koerapargis
Allikas: Metcalfe John. (2017) The anatomy of a great dog park.

1.5.2 Whitefish koerapark, Montana, USA

Whitefish koerapark on 22 662m^2 suurune ala, kus on huvitav ja hea mänguala nii koertele, kui inimestele. Park töötab aastaläbi ning seal on sillutatud teed, paviljonid, takistusrajad, tiigid, suurtele ja väikestele koertele eraldi aedikud ja kaunis ümbrus.[39]

Whitefish koerapark loodi erinevates etappides vastavalt annetajate poolt loodud võimalustele. Esmalt tehti ala ümber 1.5m aed ning mõningad asfalt teed. Esialgu kaheldi asfaldi vajaduse suhtes, kuid see on tõestanud end väga positiivselt sest sellega on pargis ligipääs ka ratastooliga, suurema koormusega aladel ei saa muru ära tallatud, asfaldilt saab talvel lund koristada ning märgade ilmadega pakub see mugavamat ja kuivemat pinda jalutamiseks. Järgnevas etapis suurendati radade süsteemi ja ehitati paviljon. Takistusrada loodi orgaaniliselt leitud ja annetatud esemete abil. Annetatud raha eest ehitati ka purskkaev, väikeste koerte tarandik, paviljon, paigaldati pinke ja istutati puid.[40]

[38] Metcalfe John. (2017) The anatomy of a great dog park.
[39] Hugh Rogers WAG Dog Park, Whitefish, Montana. (2015).
[40] Building a great dog park. (2015).

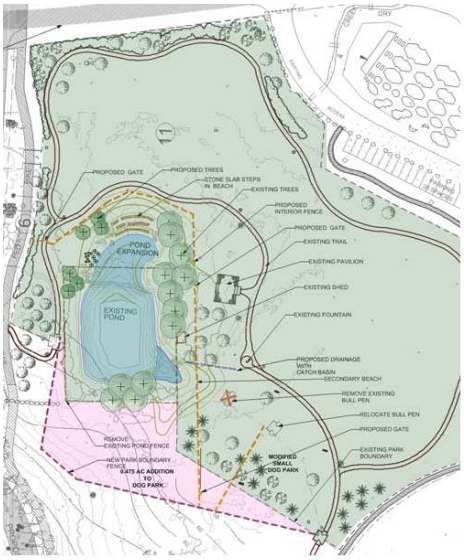

Joonis 5. Whitefish koerapargi plaan
Allikas: Hugh Rogers WAG Dog Park, Whitefish, Montana. (2015).

Viimane suurem kulutus oli olemasolev tiik ümber kujundada koertele sobivaks ujumispaigaks. Selleks tehti tiik poole suuremaks ja ehitati juurde kaks randa koos kividega, et koerad saaksid seal istuda, hüpata ja ronida. Tiik on pidevalt ringleva veega ning tiigis olevat vett kasutatakse pargis kastesüsteemides. Samuti on tiik piisavalt sügav, et seal saaks terve aasta kalad sees elada. Tiigi ümber külvati looduslikke taimi ning strateegiliselt istutati okkalisi põõsaid ümber tiigi, et takistada koertel ümber tiigi jooksmist.[41]

Antud park on tugevalt mõjutanud kohalike kogukondade vahelist sidet ja näitab kui palju võivad vabatahtlikud annetuste ja linna koostöö najal ära teha. See park toob kokku nii kohalikke, kui ka turiste, kes otsivad häid kohti, mida koertega külastada.[42]

Joonis 6. Whitefish koerapargi tiik
Allikas: Building a great dog park. (2015).

[41] Hugh Rogers WAG Dog Park, Whitefish, Montana. (2015).
[42] Building a great dog park. (2015).

Joonis 7. Whitefish koerapark
Allikas: Building a great dog park. (2015).

2. STROOMI RAND

2.1 Analüüs

2.1.1 Linnaehituslik analüüs

Stroomi rand (teatakse ka nime all Pelgurand) on üks kuuest avalikust rannast Tallinnas (Pirita, Pikakari, Paljassaare, Kakumäe, Harku ja Stroomi). Projektala ümbritseb põhjast Stroomi rannapark, idast ja lõunast mets (Merimets) ja rohumaad ning läänest meri (Kopli laht) (Joonis 8). Stroomi rand on inimeste seas populaarne koht rannamõnude nautimiseks. Seal on hea liivarand, muruplatsid, väljaarendatud teedevõrk jalutamiseks, rattasõiduks ja rulluisutamiseks, võimalus grillimiseks, mängu- ja spordiväljakud vajalike vahenditega, vetelpääste jne. Merimetsa metsaalust kasutatakse telkimiseks, tervisespordiks, rekreatsiooniks jne. Koerapark ja seda ümbritsev mets on hea asukohaga. Peale jalutuskäiku metsas saab koera ujutada ja lasta tal ka lahtiselt joosta turvalises tarastatud aias ning sotsialiseeruda teiste koertega.

Järgmisesse perimeetrisse (joonis 8) jäävad peamiselt elumajade rajoonid koos üksikute äri piirkondadega. Seal toimub peamine transpordiliiklus ning leidub erinevaid maamärke nagu hipodroom, haigla, trollipark jne. Projektalaga on seotud ka hipodroom, sest projektala ümbritseva metsa all käiakse hobustega sõitmas ning projektala juures vees ka hobuseid ujutamas. See võib olla koerapargi vaatenurgast ühest küljest hea võimalus pakkuda koertele kontakti hobustega, mis on neile mitmekesise keskkonna ja elamuste seisukohalt teretulnud ja positiivne ''häiring''. Samas on hobused üsna kergesti ehmuvad loomad ning koerte haukumine võib mõjuda neile häirivalt ning samuti võivad ka arglikumad koerad tunda end hobuste läheduses ohustatuna. Tuleviku arenguid silmas pidades tuleb siiski arvestada ka sellega, et Tallinna Hipodroom kolib sealt ära Saue valda ning 2021 alustatakse elu- ja äripiirkonna rajamisega[43].

[43] Siim Lõvi. (2020). Tallinna Hipodroom kolib Saue valda Tuula külla.

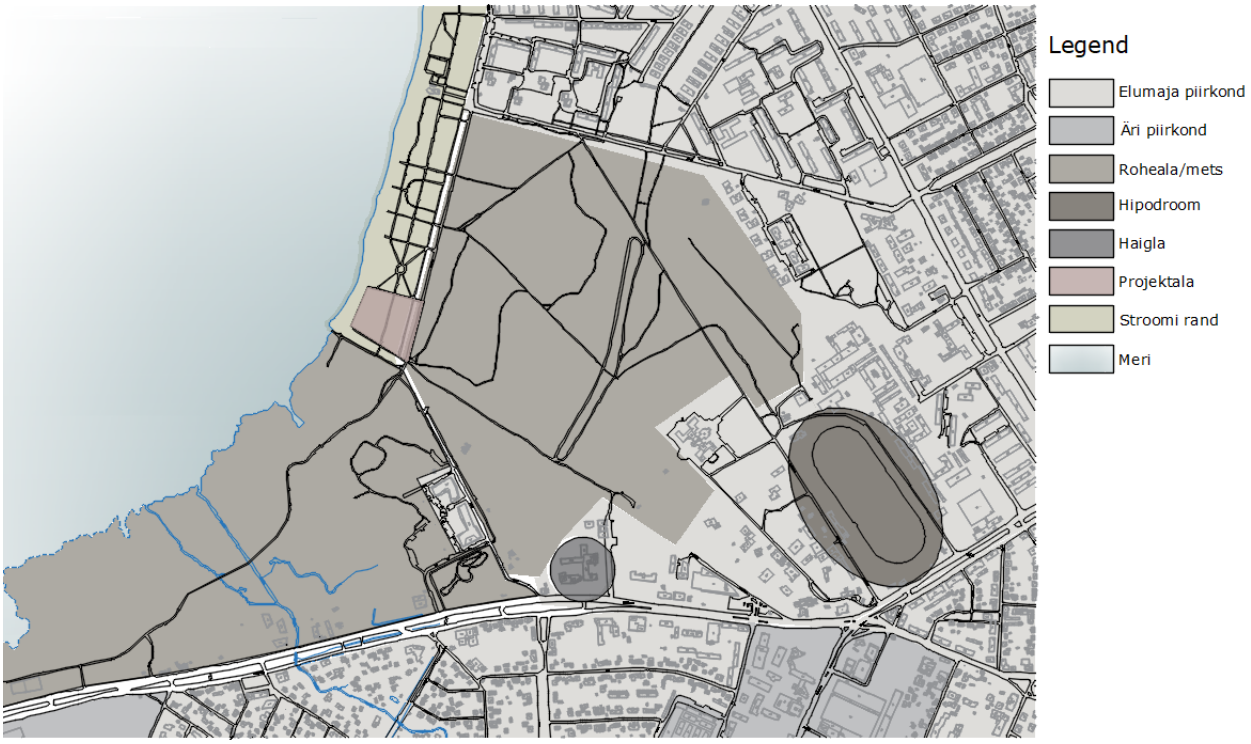

Joonis 8. Projektala kontaktala analüüs ja paiknemine linnaruumis.
Allikas: Autori skeem.

2.1.3 Piirkonna struktuur ja kultuur

Ümberkaudsete elanike jaoks on üsna hästi väljakujunenud kergliiklusteedevõrk, mida kasutatakse nii jalgsi kui rattaga liikumiseks. Mugavat ühendust pakub ka joonisel 9 punasega märgitud Rocca al Mare promenaad, mille pikkuseks on 2.5 km ning mis ühendab Stroomi randa ja Rocca al Maret. Sealt jätkub veel kergliiklus tee edasi Kakumäeni[44].

Projektala asub Põhja-Tallinna linnaosas. Projektala edelapiir on ühtlasi piiriks Põhja-Tallinna ja Haabersti linnaosa vahel (Joonis 9). Lähimad asumid on Merimetsa, Mustjõe ja Pelguranna. Merimetsa asumist, kuhu jääb ka projektala, moodustab enamiku Stroomi rannapark ja Merimetsa parkmets. Samuti on mitu meditsiiniasutust nagu Meremeeste polikliinik, Nakkuskliiniku polikliinik ja Tallinna Psühhiaatriakliinik. Pelguranna asum on peamiselt korterelamute piirkond, kus on viis lasteaeda, üks sõim ja üks põhikool. Sealsete elanike jaoks on just Stroomi rand peamiseks vabaaja veetmise paigaks.[45] Mustjõe asum on mõtteliselt Paldiski maantee poolt kaheks jaotatud ning maanteest põhjas on Stroomi rannapargi jätk ning rohealad ja teisele poole jäävad elamualad ning Tallinna Mustjõe Gümnaasium.[46]

[44] Rocca al Mare promenaad. Visittallinn.ee
[45] Põhja-Tallinna Valitsus. Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014-2018. (2013).
[46] Haabersti linnaosa arengukava 2008-2013. (2008).

Järgmisesse perimeetrisse (Joonis 9) jäävad linnaosadena veel ka Mustamäe ja Kristiine linnaosad. Asumitest jäävad alale Haabersti, Rocca al Mare, Kadaka, Veskimetsa, Kadaka, Lilleküla, Pelgulinn ja Sitsi.

Haabersti ja Rocca al Mare asumis on mitu kultuuriliselt olulist punkti nagu Saku Suurhall, Rocca al mare kaubanduskeskus, Premia jäähall, Eesti Vabaõhumuuseum ning Haabersti roheala. Veskimetsa on kogu alalt rekreatiivala. Seal asuvad olulised punktid nagu Tallinna Loomaaed, Tallinna Ratsaspordibaas ja suur osa alast on metsa all.[47] Lilleküla asum jaguneb peamiselt kaheks, ettevõtluspiirkonnaks ja elamupiirkonnaks[48]. Pelgulinna asum on üsna kirju, seal asub nii elumajarajoone, mitu meditsiiniasutust (Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Pelgulinna Sünnitusmaja, Lääne-Tallinna Keskhaigla, Verekeskus, Pelgulinna naistenõuandla), kuus lasteaeda, üks põhikool, neli gümnaasiumi ning ka erivajadustega laste kool, Tallinna Heleni kool.[49]

Joonis 9. Kergliiklus teedevõrk (pruuni joonega), Rocca al Mare Promenaad (punase joonega) ja projektala ümber olev jalutamiseks kuluv aeg
Allikas: Autori skeem. Skeemi alus: jalgratta- ja jalgteed, kaart.tallinn.ee

2.1.2 Ajalooline lühiülevaade

Veel 19. sajandil ei peetud Stroomi rannast eriti lugu ning selle kasutajaskond oli väga väike. Selle peamine põhjus oli halba ühendus (mida on hästi näha ka kaardilt joonisel nr. 6), rannani viis vaid üks eratee Winkcleri suvemõisast ning üks tee praeguse Humala tee vastas ning seda

[47] Haabersti linnaosa arengukava 2008-2013. (2008).
[48] Kristiine linnaosa arengukava 2012-2015.
[49] Põhja-Tallinna Valitsus. Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014-2018. (2013).

teed kasutasid karjapidajad lehmade karjatamiseks. Stroomi ranna nimi tuli sinna 19. sajandil loodud kõrtsist, mille omanikuks oli Bengt Fromhold Strohm, kelle järgi nimi ka pandi.[50]

Joonis 10. 1884. aasta kaart Stroomi rannast
Allikas: Eestimaa/Liivimaa 1884/1839. Maaameti kaardirakendus (11.05.2020)

Randa hakati rohkem kasutama 20. sajandi alguses ning 1920-ndatel muutus see populaarsemaks suvituskohaks. 1927 või 1928 rajati Stroomi randa loomade kaitseks pajuaed.[51] Alates 1934. aastast hakati Stroomi randa kujundama pargiks. Selleks rajati mänguväljakuid, teeradasid ning tasandati liivaluiteid. Samal aastal valmis ka piirkonna planeerimise kava ning Pelgulinna Ranna Heakorra ja Kaunistamise Seltsile anti 37,7 ha maad 25 aastaks kasutada. Ala haljastati 1935-1939, selleks istutati sinna tammesid, sireleid, läätspuid, lehiseid, kaski, jalakaid, hobukastaneid, ebajasmiine ja palju teisi taimi, mille istikud saati Veskimetsa puukoolist.[52] Stroomi rannas said 30-ndate lõpuks valmis ka ranna kasutamiseks vajalikud ehitised ja rajatised nagu rannahoone (2-korruselise baariga), kiiged, supelsild, majandushoone, muusikapaviljon, müügikioskid, WC-d, ning purskkaev.[53]
Nagu on näha joonistelt 11 ja 12, siis oli 20. sajandil ranna suplemiseks kasutatav ala, võrreldes tänapäevaga, palju väiksem. Vähem oli liivaranda ning praegust liivaranna ala asendas rohumaa üksikute harvikutega.

[50] Juske Jaak. (2017). Jaak Juskega kadunud Eesti avastamas: kauni Stroomi rannahoone ja selle hävingu lugu.
[51] Ploompuu Tõnu. (2016). Ekspertarvamus Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohta.
[52] Stroomi rannapark. Tallinn.ee (2017).
[53] Ploompuu Tõnu. (2016). Ekspertarvamus Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohta.

Joonis 11. Stroomi ranna kaart aastal 1939.
Allikas: Topo kaart 1935-1939. Maaameti kaardirakendus (11.05.2020)

Joonis 12. Stroomi ranna ortofoto 1959.
Allikas: Ajalooline ortofoto 1965. Maa-ameti kaardirakendus (11.05.2020)

1930-ndatel telliti ka kanalisatsioonivee puhastusseade, kuid kuna seda ei jõutud paigaldada enne 1940. aastat, siis jõudis vesi Kopli lahes nii palju reostuda, et 1950. aastaks oli rand ujumiskohana suletud. 1980. aastal alustati Kopli lahe puhastamisega ning selleks rajati sade- ja reovee kogumissüsteemid, tänu sellele oli 1980-ndateks aastateks vee kvaliteet juba

paranenud ning 1996. aastal avati rand taas avalikult suplejatele ning alates 1998. aastast on seal ka rannavalve.[54]

Joonis 13. Stroomi ranna hoone 1937. aastal
Allikas: Juske Jaak. (2017). Jaak Juskega kadunud Eesti avastamas: kauni Stroomi rannahoone ja selle hävingu lugu.

Rannas asunud paviljon põles 1949. aastal tulekahjus, rannahoone põles sellest pisut hiljem ning riietuskabiinide hoone pidas vastu 1960. aastateni. Rannaala hakati taastama peale iseseisvuse taastamist 1990-ndatel ning siis ehitati uus rannahoone, mis ei ole aga kõige paremini välja tulnud.[55] 2001. aastal koostati Stroomi rannapargi planeering. Rajati juurde haljastust (kased, männid, pärnad, tammed, jalakad, paplid, hobukastanid, kibuvits jt.). Ehitati välja ka teedevõrk jalutamiseks, rulluisutamiseks ja rattasõiduks ning rajati mänguplatse ja väljakuid.[56] Praeguseks on rannaalal veel ka grillimiskohad, pingid, prügikastid, mängu- ja treeningvahendeid, vetelpääste tugipunkt, rannatarvikute laenutus ning söögi- ja joogipunkte.[57]

[54] Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.
[55] Juske Jaak. (2017). Jaak Juskega kadunud Eesti avastamas: kauni Stroomi rannahoone ja selle hävingu lugu.
[56] Ploompuu Tõnu. (2016). Ekspertarvamus Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohta.
[57] Stroomi rannapark. Tallinn.ee (2017).

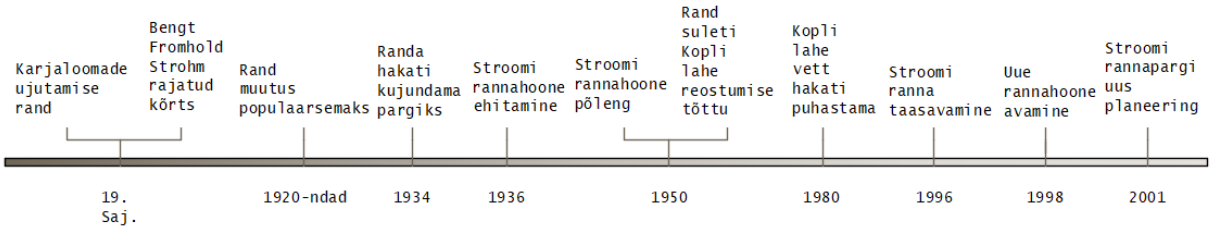

Joonis 14. Ajajoon
Allikas: Autori joonis

2.1.3 Transport ja tänavavõrk

Projektala paikneb üsna rahulikus kohas ning ühtegi suuremat tänavat alale ei ulatu. Peamised viisid alale jõudmiseks on autoga, bussiga või kui veidi rohkem jalutada, siis ka trolliga. Joonisel 15 on ära toodud ala juurest minevad ühistranspordi võimalused ning peamised sõlmed, kust inimene tõenäoliselt projektalale võib minna. Transport liigub peamiselt mööda Paldiski maanteed (joonisel punane ja roheline), Sõle tänavat (joonisel tumesinine), Kolde puiesteed, Pelgurannat (joonisel roosaga) ja Mustamäe teed (joonisel helesinisega).

Busside suunad on:[58]

16 Väike Õismäe-Tallinn Väike (Kesklinn)	**33** Männiku-kopli	**48** Viru keskus-Pelguranna
21 Balti Jaam-Landi (Kakumäe)	**40** Viru keskus (Keskklinn)-Pelguranna	**66** Priisle (Lasnamäe)-Pelguranna
21B Balti Jaam-Kakumäe	**41** Balti jaam-Landi	**72** Keskuse (Mustamäe)-Kopli
22 Väike-Õismäe-Estonia (Kesklinn)	**41B** Balti jaam-Kakumäe	**T1** Mustamäe-Kaubamaja
26 Väike-Õismäe-Paljassaare (Põhja-Tallinn)	**42** Väike-Õismäe-Kaubamaja	**T5** Balti jaam-Mustamäe
26A Väike-Õismäe-Paljassaare põik	**43** Väike-Õismäe-Balti jaam	
32 Männiku (Nõmme)-Kopli	**47** Väike-Õismäe-Bussijaam	

Tabeli põhjal saab öelda, et projektalaga on ühenduses Kesklinn, Balti jaam, Bussijaam, Mustamäe, Kopli, Pelguranna, Lasnamäe, Väike-Õismäe, Kakumäe, Männiku (Nõmme) ja Põhja-Tallinn, seega on ligipääs alale peaaegu üle kogu tallinna võimalik. Teisest küljest ei vii ükski ühistransport kohe projektala kõrvale, mis on koerte seisukohalt positiivne, sest sinna ei kostu tugevat tänavamüra. See toetab rekreatsiooni võimalusi ning lemmikuga kvaliteetaja veetmist.

Peamistest ühistranspordi ristmikest on lähimad variandid asukohad nr. 1 ja nr. 4, kust projektalale jalutada on 1,1 km ehk umbes 13 minutit. Mugavuselt järgmised kohad on nr. 3 ja nr. 2 kust mõlemale saab projektalale jalutada 1.9 km ehk umbes 23 minutiga.

[58] Sõiduplaanid. transport.tallinn.ee

Muidugi on võimalus tulla ka autoga ning selleks on olemas ka parkimisplatsid, millest üks on kohe projektala kõrval ning teine on 800 m eemal, seega umbes 9 minuti jalutustee kaugusel.

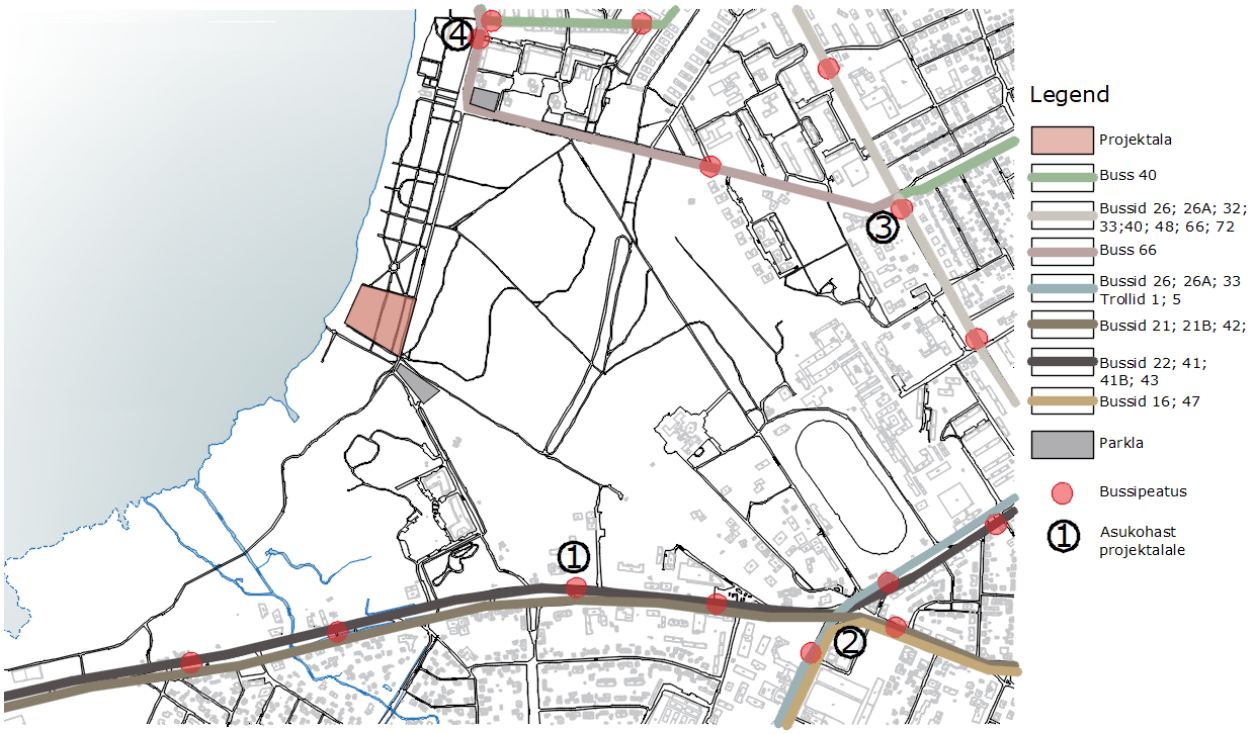

Joonis 15. Projektala transpordi analüüs.
Allikas: Autori skeem. Skeemi alus: Sõiduplaanid. transport.tallinn.ee

2.1.4. Stroomi rannapargi analüüs

Stroomi rannapark on hästi väljaarendatud ja regulaarselt hooldatud park. Stroomi rannapark on lineaarne ja kulgeb mööda mereäärt. Teedevõrk on pargis regulaarne ja teekatendiks on suures osas asfalt ning rannaliivale viib puidust laudistee.

Pargis on loodud puhkevõimalused kogu perele: seal on seitse mänguväljakut, kus pinnakatteks on liiv, rannaalal on võrkpalli plats, asfaltkattega korvpalliväljak ning murukattega jalgpalliväljak. Lisaks on puude vahel ka kaks virgestusala treeningvahenditega. Enamik eelmainitud atraktsioonidest asuvad rannahoone läheduses, mis asub pargi keskmes. Liikudes põhja- ja lõunapoole hakkab atraktsioonide kontsentratsioon vähenema ning rohkem tuleb haljastust ja avaraid muruplatse koos pinkidega.

Väikevormidest leidub rannas erineva kujundusega pinke, prügikaste, valgustusposte, lillekonteinereid, jalgrattahoidlaid ja joogiveekraane. Mänguväljakutel on erinevaid atraktsioone: pargis on mitu kiike ning virgestusvahendit ja välitualette. Rannaalal on riietuskabiinid ning vetelpäästetornid. Rannaala kõrval olevas Merimetsa parkmetsas on olemas ka eraldi pinkide ja prügikastidega varustatud grillimiskohad. Hoonestusest on pargi keskel rannahoone ning otse selle kõrval asub eraldi hoone WC ja duššide jaoks.

Joonis 16. Stroomi rannapark
Allikas: Autori skeem

Haljastuse struktuur on pargis peamiselt vabakujundusliku laadiga, kuid teede ääres on näha ka regulaarselt istutatud alleesid. Puittaimedest domineerivad puud, kuid leidub ka üksikuid põõsagruppe. Pargis leidub nii okaspuid, kui ka lehtpuid, mis kohati moodustavad tiheda puistu.

Reljeefilt on park üldiselt tasane, pargi ja liivaranna vahelt jookseb piir mere suunas langeva liivavavallina. Samuti leidub pargi lõunapool üksikuid madalamaid kohti, mis on kevaditi üle ujutatud.

Viimane põhjalik korrastus tehti aastal 2017, kus olemasolevad metallist pingid kaeti puiduga, et oleks parem ja mugavam seal istuda, lisati rattahoidjaid, loodi uued grillimiskohad Merimetsa äärde, lisati ja vahetati välja rannakabiine, lisati ja vahetati liivaalal istepinke ja uuendati tahvleid ja viitasid.[59]

2.1.4 Kaardimaterjali analüüs

Müra

Joonisel 17 on näha, et projektala on aasta keskmise mürataseme kohapealt heas asukohas. Suurtelt tänavatelt kostuv müra ei ulatu projektalale või teeb seda minimaalselt. See asjaolu on koerapargi seisukohalt oluline, sest pidev lärm ja müra on koerale stressi ja ärevust tekitav. Kuna ala on juba niigi üsna vaikne, siis ei ole projekti koostades vajadust võtta kasutusele müra tõkestamiseks mõeldud abivahendeid.

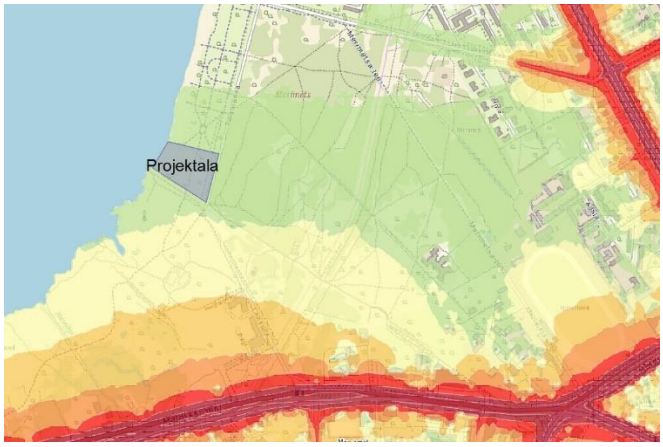

Joonis 17. Mürakaart.
Allikas: Mürakaart. Maaameti kaardirakendus (11.05.2020)

[59] FOTOD: 8 olulisemat asja, mis tehti Stroomi ranna uuendamisel. (2017).

Üleujutused

Joonisel 18 on näha, et projektala ähvardab üleujutuse oht ning seda ka esinemissagedusega 1x 10 aasta jooksul. Üleujutusoht esineb terve projektala ulatuses ning sellest lähtuvalt tuleb ka koeraparki planeerides arvestada asjaoluga, et ala ning selles sisalduvad elemendid ja vahendid võivad jääda ajutiselt vee alla või olla veega kokkupuutes. Vahendeid valides tuleb seega lähtuda sellest, et materjalid oleksid niiskuskindlad ja vee füüsiline liikumine ei kahjustaks neid. Samuti peaksid vahendid olema kergesti väljavahetatavad. Ka pinnakatted peavad olema valitud selliselt, et vesi ei saaks neid kahjustada.

Joonis 18. Üleujutuste kaart
Allikas: Üleujutuste kaart. Maaameti kaardirakendus (11.05.2020)

Kitsendused

Projektalal tuleb arvestada järgnevalt väljatoodud kitsendustega. Ala läbib ranna või kalda kaitsevöönd, mis ei too otseselt ühtegi piirangut käesoleva projekti koostamisel. Samuti läbib ala Tallinna Vanalinna muinsuskaitseala vaatesektor ning kuna alale ei ole plaanis ehitada ühtegi kõrghoonet, siis ei sega ka see kitsendus projekti koostamist. Kolmandaks on vee- ja kanalisatsioonitrassi kaitsevöönd, mis kulgeb paralleelselt kergliiklusteega ning arvestada tuleb, et sinna ei saa kõrghaljastust kavandada. Lisaks piiranguvöönditele asub projektalal kaks geodeetilist märki, mis on nähtavad keskmisel joonisel ja märgitud erkpunaselt.

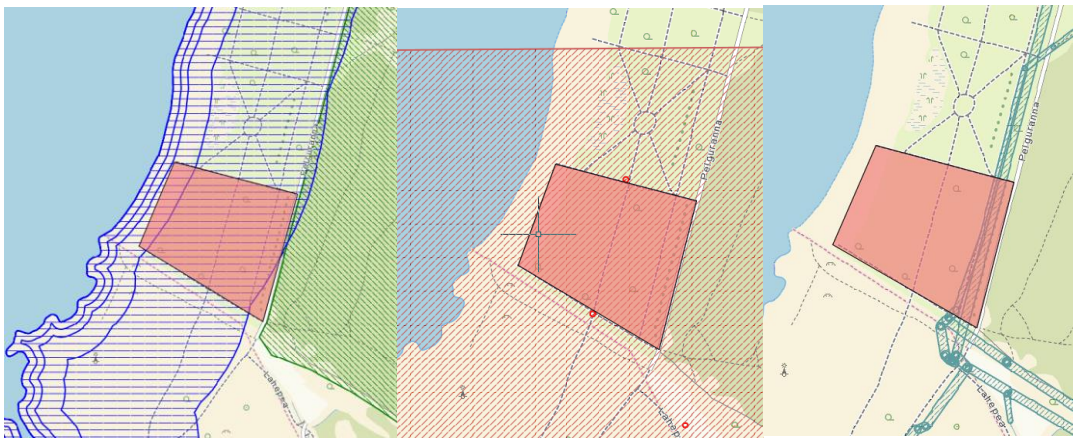

Joonis 19. Kitsendused projektalal. Ranna või kalda piirangud (vasakul), muinsuskaitse kitsendused (keskel) ja vee- ja kanalisatsiooni kaitsevöönd (paremal).
Allikas: Kitsenduste kaardid. Maa-ameti kaardirakendus (11.05.2020)

2.1.5 Kliima

Tallinnat iseloomustab mereline kliima (talvel soojem ja suvel jahedam, kui mandrilise kliimaga kohtades). Mere ääres on võrdlemisi tuuline ning päeval on tuulekiirus suurem. Tuul puhub peamiselt lõunast, edelast ja läänest. Soojal aastaajal esineb kohalikke mere- ja maatuuli (briisid), eriti päikesepaistelistel ilmadel. Öösel puhub tuul rannalt merele ja päeval on olukord vastupidine.[60] Sademeid on keskmiselt 680 mm ning kõige rohkem esineb neid augustis. Aastas on 100-120 päeva, kus esineb sademeid ja õhuniiskus on keskmiselt 80%. Suvisel ajal on keskmine õhutemperatuur 15-18°C ja talvisel ajal -4 kuni -5°C. Kõige kuumem aeg on juuli.[61]

Koerapargi seisukohalt on kindlasti oluline luua võimalusi nii koertele kui inimestele võimalusi vajadusel varjuda tuule ja sademete eest. Selleks tuleb alale kavandada katusealuseid ja varjulisemaid soppe. Soojaperioodi silmas pidades on oluline mõelda läbi ka materjalide kasutus, et suvise kuumaga ei läheks pinnakatete, atraktsioonide ja vahendite pinnad nii kuumaks, et see võiks koerte käppadele või inimestele liiga teha. Kuuma vastu võitlemiseks on koertele oluline ka ligipääs puhtale joogiveele, sest koerad kuumenevad väga kergelt üle. Suvisel ajal pakub jahutust muidugi ka merevee olemasolu, mis Eestis on enamasti jahutava temperatuuriga.

[60] Välk Olly. (2018). Õuesõppe võimalused Merimetsa näitel.
[61] Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.

2.1.6 Rand ja vesi

Stroomi rand on liivarand ning koosneb peeneteralistest liivaosadest, seda nii ranna maismaa osas, kui ka mere põhjas. Liivaranna pikkus on 1.45 km ning laius umbes 40-60 m, mis läheb üle haljasalaks ja pargiks. Ilusatel suveilmadel võib rannas olla 8 000-10 000 inimest. Inimesi informeeritakse rannahoone juures olulise infoga nagu vee- ja õhutemperatuur, samuti antakse vee kvaliteedist teada ka lippude abil (roheline, kollane, punane).[62]

Üks ebameeldivaid asjaolusid rannas on vetikatest vaipkatte teke. Selleks, et populaarsel supelrannal seda ei tekiks, siis koristatakse see enne, kui lagunemisprotsess jõuab üldse alata ja sellega vähendatakse ebameeldivat vaadet ja lõhna. Rannale annavad olulise ilme ka seal olevad luited, mis tekivad tänu seal kasvavale liiv-vareskaerale. Lisaks on liiva kinnistamiseks istutatud sinna ka kurdlehist kibuvitsa.[63]

Suplushooajal võetakse veest proove vähemalt iga kahe nädala tagant. Proove tehakse nii mikrobioloogiliste osakesest, kui ka keemiliste osakeste tuvastamise jaoks ning proovid võetakse vastavalt tervisekaitse nõuetele. Proovid näitasid (joonis 20), et aastatel 2004-2007 oli vee kvaliteet kehv, kuid uute nõuete kasutusele võtmisega on suudetud vee kvaliteeti parandada. Merevee peamised reostusallikad on reovesi, põllumajandus ja tööstus. Samuti võivad merevett reostada ka jõed, mis linnast kogunevat reostunud vett merre juhivad, Kopli lahe puhul teeb seda Mustvee oja.[64]

	2004	2005	2006	2007	2008
Stroomi rand	☹	☹	☹	☹	☺

Joonis 20. Stroomi ranna veeproovide tulemuste hinnangud.
Allikas: Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.

[62] Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.
[63] Abner Olev, Aher Sirje. (2012) „Pelgurand. Kaitsealused objektid ja puhkealad"
[64] Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.

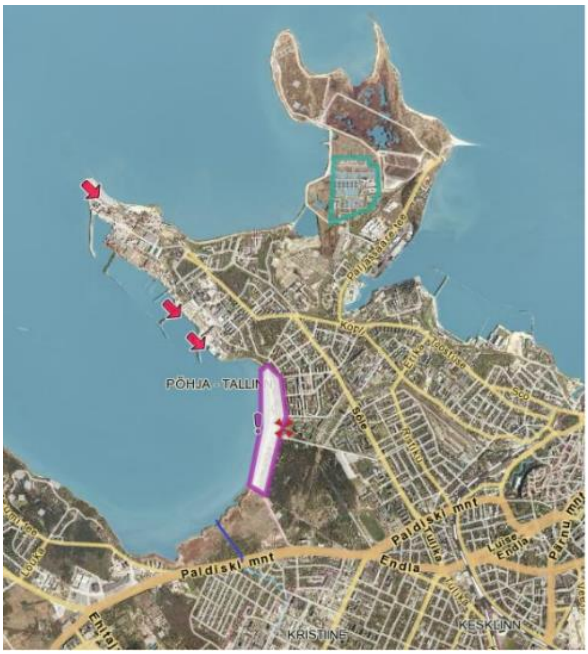

Joonis 21. Stroomi ranna peamised reostusallikad. (Punase noolega tähistatud sadamad, rohelise joonega Paljassaare reoveepuhasti, sinise joonega Mustee oja ja roosa joonega supluskoha territoorium. Allikas: Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.

2.1.7 Taimestik

Projektalal esineb kõrghaljastusena peamiselt III-II väärtusklassi kuuluvad puud (lepad, remmelgad, lehised, leidub ka üks arukast, iluõunapuu, vaher ja paar haavapuud). Istutus on sama nagu ülejäänud pargis, kus enamik puid on vabakujuliselt kasvavad, leidub ka üks allee ning leht- ja okaspuud moodustavad eraldi grupid. Täpsemalt saab puittaimestiku kohta lugeda puittaimestiku hinnangust (LISA 1). Põõsarinne alal puudub.

Rohurindest katab enamikku ala muru ning mere pool rannavallil kasvavad kõrkjad ja liiv-vareskaer. Puude all kasvavad kevadel erinevad lilled.

2.1.8 Loomastik

Projektala ümbritsev ala on üsna rikas erinevate linnu- ja loomaliikide poolest. Ajavahemikul 2000-2008 on seal nähtud 154 linnuliiki. Linnud läbivad ala rännates ja toitudes, samuti kasutatakse ala pesitsemiseks. Lindudest võib seal kohata naerukajakaid, ööbikut, sõtkast, sinikael-parti, tuttvarti, rabahane, soorüdi, raudkulli, kanakulli, hiireviud, tuuletallajaid ja

palju teisi.[65] Merimets on oluline lindude koondumispaik enda suuruse ja asukoha pärast, eriti just seal juures olev roostikuala, mis ühendab rohekoridorina Rocca al Maret ja Merimetsa.[66]

Imetajatest võib kohata liike nagu siil, rott, rebane, rästik, põder (juhuslik külaline), orav, nirk, käsitiivalisi, hiiri, halljänest, nugist ja hallhüljest (juhuslikult sattunud isendid).[67]

Erinevad loomad ja linnud pakuvad koertele võimalust tutvuda väga mitmete erinevate lõhnade ja helidega, mis aitab tugevalt kaasa nende keskkonna rikastamisele. Samas on antud loomad piisavalt vähe märgatavad inimestele, seega inimesi seal esinevad loomad enamasti ei häiri, kuid koerte tajud suudavad neid sealt tuvastada ja eristada. Konsulteerides looduskaitse juhtivspetsialisti Meelis Uustaliga selgus, et koerapargi loomine ei hakka häirima lindude praegust elu, seega ei pea projekti kavandades lindude säilitamiseks lisameetmeid kasutusele võtma.

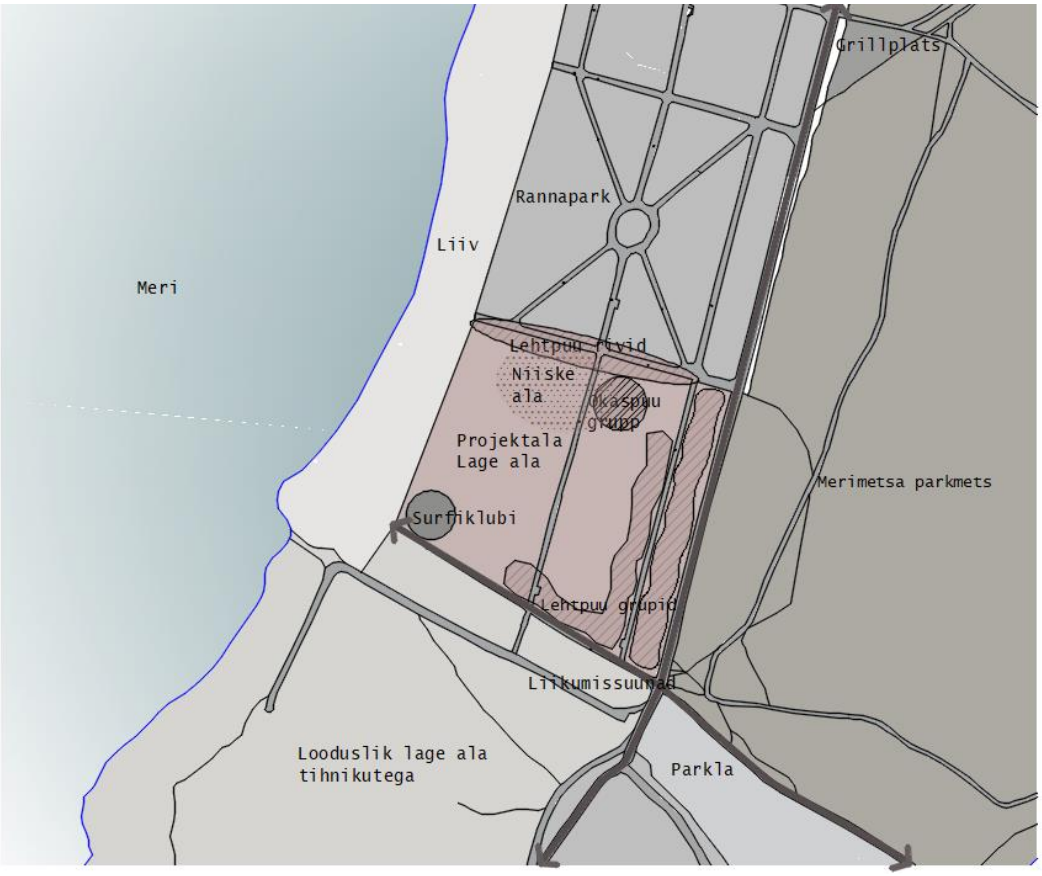

Joonis 22. Projektala olemas olev olukord ja kontaktala
Allikas: Autori skeem

[65] Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil.
[66] Välk Olly. (2018). Õuesõppe võimalused Merimetsa näitel.
[67] Ploompuu Tõnu. (2016). Ekspertarvamus Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohta.

2.2 Projektala lahendus

2.2.1 Kontseptsioon

Tuginedes eelmistes peatükkides käsitletud infole on antud projekti juures peamised märksõnad keskkonna rikastamine ja mitmekesisus. Projekti eesmärk on pakkuda koertele võimalust kogeda väliskeskkonda läbi kõigi enda meelte (lõhnad, helid, nägemine, kompimine). Lisaks peab projektala pakkuma koerale võimalust nii füüsiliseks, kui ka vaimseks pingutuseks. Kõik see soodustab koerte arengut ja valmidust võtta vastu ning analüüsida keskkonna poolt tulevaid häiringuid ja nendele õigesti reageerida. Samuti on oluline pidada silmas ka tõsiasja, et kõik koerad on erinevad ning pargis peab mugav olema nii sotsiaalsel koeral, kui ka arglikumal ja rahu armastaval koeral.

Parki luues tuleb silmas pidada ka antud asukoha eripära. Kuna projektala on vee ääres ja üleujutus ohtlikus alas, siis peavad kõik atraktsioonid olema veekindlad ning püsima paigal ka vees olles. Samuti tuleb silmas pidada Stroomi rannapagi üldist esteetilist välimust ja kontseptsiooni: koerapark peab sulanduma ülejäänud parki ning ei tohi rikkuda selle välimust.

Lisaks koertele on oluline silmas pidada ka inimeste ja teiste loomade heaolu pargis. Park ei tohi segada teisi kasutajaid ning peab olema kohalikku kogukonda toetavaks elemendiks, mis pigem tugevdab suhteid erinevate kasutajagruppide vahel, mitte ei tekita pingeid ja lahkarvamusi. Eesmärk on aidata kaasa tervikliku kogukonna ja heade sotsiaalsete suhete kujunemisele.

Oluline märksõna on kindlasti ka turvalisus ja ohutus ning seda nii pargi kasutajate kui ka keskkonna seisukohast. Seetõttu peavad pargis kasutatavad materjalid ja töötlus/hooldus vahendid olema kemikaalide vabad (linaõli immutus puidule) või koertele ohutud kemikaalid. Pargis olevad atraktsioonid ja elemendid ei tohi olla ohtlikud (tagada tuleb ohutu kukkumiskõrgus; jäsemed ja küüned ei tohi konstruktsioonidesse kinni jääda jms.), välistada tuleb mürgised ja asteldega taimed. Turvalisuse seisukohast on tähtis luua erinevaid tsoone, et vähendada koerte vahel tekkivate konfliktide tõenäosust.

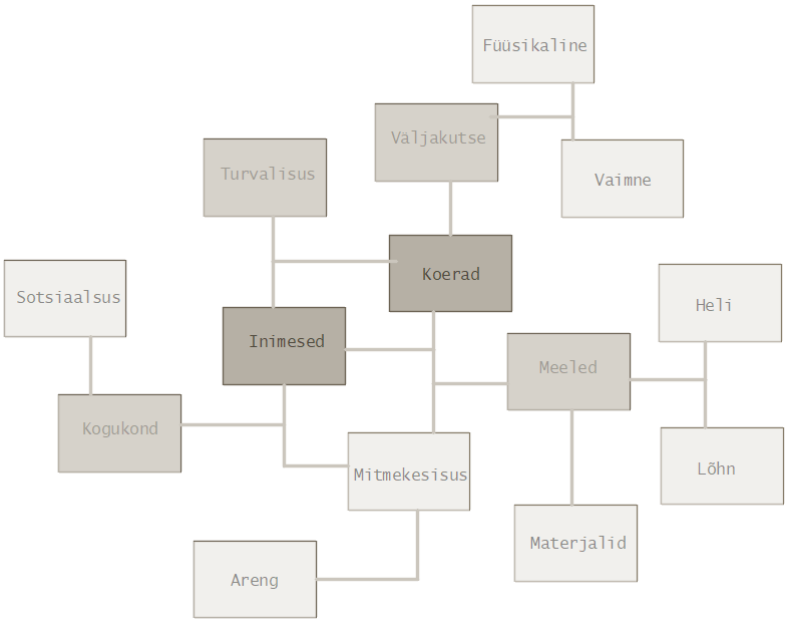

Joonis 23. Pargi kontseptsioon
Allikas: Autori joonis

2.2.2 Tsoonid

Suurte ja väikeste koerte aedikud

Projektala on 23 500 m^2 suurune ning selle sees on 13 300 m^2 suurusel alal koerapark, mis on ümbritsetud 1.6 meetrise aiaga ning selles leidub on kuus erineva funktsiooniga ala (Joonis 24).

1. Sotsialiseerumise väljak
2. Reljeefi ala
3. Pajust labürint
4. Meelte rada
5. Suured koerad
6. Väikesed koerad

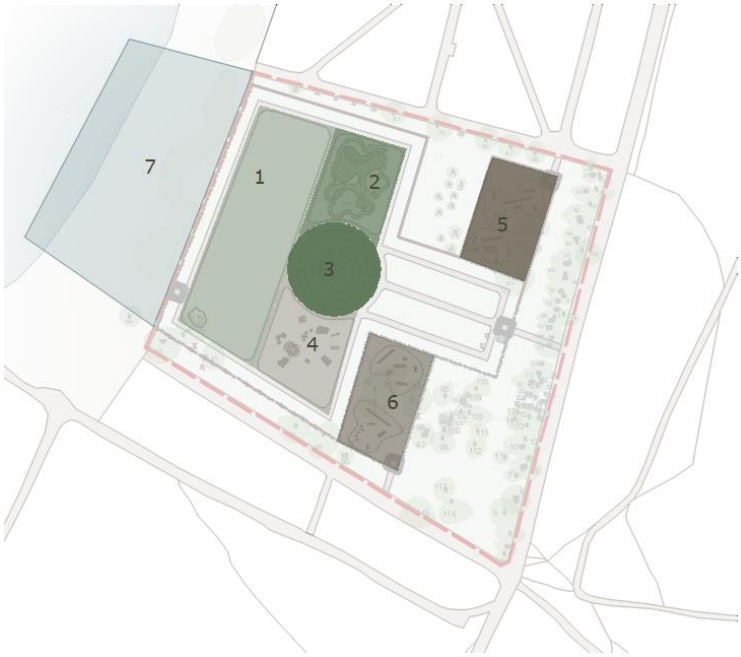

Joonis 24. Projektala tsoneering
Allikas: Autori joonis

Sotsialiseerumise väljak

Esimeseks tsooniks on avar sotsialiseerumise väljak. Antud tsoon annab võimaluse sotsiaalsematel koertel koos joosta ning inimesel tegeleda suuremat pinda vajavate tegevustega nagu palli või lendavataldriku viskamine koerale, köie tirimine vms. Mere ja pargi vahel olev rannavall ning sellel kasvavad kõrkjad pakuvad head tuulevarju, kuid ei blokeeri vaadet merele, mis on toredaks elemendiks nii koertele, kui ka inimestele. Mere kohal lendavad surfilohed pakuvad värviliste ja dünaamiliste objektidena koertele visuaalset stimulatsiooni. Alal olev paviljon annab inimestele võimaluse puhata jalga ning jälgida koera tegutsemist ja sealjuures sotsialiseeruda teiste koeraomanikega.

Reljeefne ala

Reljeefne ala (ala nr 2) annab koertele võimaluse joosta küngaste vahel ning seega nautida erinevaid vaateid ja tasandeid. Nendest üles ja alla jooksmine pakub pisut rohkem füüsilist koormus, kui siledal asfaldil või muruplatsil jalutamine. Samuti pakuvad künkad võimalust leida varju suurema tuule eest ning ehmumise korral ka peidupaika, mis on koerale turvalisuse seisukohalt väga oluline. Kuna tegemist on alaga, mis kevaditi on üleujutatud ja liigniiske, siis tekivad küngaste vahele lombikesed, kus koerale (omaniku loal) on kindlasti põnev sulistada. Reljeefi kujundus on saanud inspiratsiooni merelainetest ja lookleva joonega muutlikest rannavallidest.

Pajust labürint

Koerapargi keskmesse on kavandatud pajutaimedest istutatud labürint (ala nr 3). Koertele meeldib joosta okste/vitsade vahel ning see stimuleerib hästi ka nende meeli (oksad paitavad koera kasukat, okste vahel elutsevad putukad pakuvad huvitavaid lõhnu ja helisid). Labürindi vahel sõelumine ning avatud ja suletud ruumide vahelt jooksmine pakub koerale vaimselt vaheldust. Samuti annab labürint enda erinevate nurgatagustega võimaluse koerale ohu korral varju leida, mis taas kord suurendab turvalisuse tunnet. Labürint, kui regulaarparkides levinud element, sobib hästi Stroomi rannapargi üldise ansambliga ning on põnevaks elemendiks ka inimestele, kes saavad samuti labürindi vahel jalutada.

Meelterada

Meelterada on ala, millel on väga oluline osa kogu pargi kontseptsioonis (ala nr 4). Selle eesmärk on luua koertele vaheldust tavapärasest koeraväljakul olevatest *agility*-elementidest ning julgustada neid kogema uusi emotsioone ja tundeid, mida traditsioonilistel koeraväljakutel ja jalutusradadel kogeda ei saa. Rajal on kasutatud erinevaid tasandeid ja materjale, et koeri võimalikult mitmekesiselt stimuleerida ning pakkuda võimalusi kogeda midagi uut. Alal on kasutatud puitu, kivi, metalli, kummi jne. Materjalid on kõik ohutud koertele, kuid pakuvad erinevaid kogemusi nii lõhnade, helide, vaadete, kui ka kompimise osas.

Ala atraktsioonideks on (lisainfo Lisa 4, joonis 4) :

1. Puitketastest tee - annab võimaluse kogeda käppade all muud pinnast, kui muru või asfalt. Teel olevad kettad on paigutatud erineva suuruse ja tihedusega.

2. Tunnel - aitab koeral kogeda hoopis uut ruumitunnetust. Tunneli kõrguseks on 60 cm ning tunnel on helesinist tooni, et see oleks muust keskkonnast eristatav, samuti ei teki koeral hurmutavat „musta augu" tunnet. Hele toon on oluline, et tunnel ei kuumeneks suvel nii kiiresti üle. Tunnel jookseb läbi künka, millest koer saab ka üle joosta.

3. Puitpakud - annavad võimaluse koerale ronida ning tajuda erinevaid tasandeid. Pakud on minimaalselt 40 cm diameetriga ning pealt värvitud siniseks, et eristada muust maastikust. Pakud on varieeruva kõrgusega (30-60 cm).

4. Paekivist rada - annab koerale taas kord uut tunnetust pinnakatete osas. Kivid on krobelise pinnaga, kuid neil ei esine teravaid ääri või nurki, kust koer võiks viga saada.

5. Puutüvi - koer saab üle hüpata või peal turnida. Puutüved on head ja loomulikud materjalid, millega koerad puutuksid kokku ka enda loomulikus keskkonnas. Puu säilimiseks on kindlasti vajalik ka puutüvi immutada niiskuskaitsega (linaõli või muu ohutu immutuskemikaal).

6. Kettidega raam - koerad saavad läbi jalutada. Atraktsioon pakub koerale täiesti uut stimulatsiooni nii füüsiliselt kui akustiliselt. Ketid on paigutatud raamile (3x1x1.5 m) erineva tihedusega, seega saavad arglikumad koerad minna läbi osast, kus neid nii palju ei ole ning julgemad tihedama paigutusega poolelt. Ketid on värvitud siniseks, et need eristuksid ülejäänud keskkonnast.

7. Maasse kaevatud puutüved - pakuvad koerale võimaluse joosta/hüpata üle nende. Tüved on kaevatud pooleldi maasse, et ka väiksemad koerad saavad neist kergesti üle. Puude puhul on kindlasti vajalik niiskuskaitse, et need pinnases paremini vastu peaksid (linaõli või muu ohutu immutuskemikaal).

8. Rippsild - annab koerale võimaluse tajuda ka ebastabiilset pinnast ning seega panna ennast proovile nii füüsiliselt, kui ka vaimselt.

9. Küngas - annab koerale võimaluse kogeda erinevaid tasandeid ja seega ka vaateid. Küngas on kaetud muruga ning selle seest jookseb risti läbi eelpool kirjeldatud tunnel.

10. Kivid - pakuvad koerale võimalust turnida ja ronida. Kivid on taas kord hea looduslik vahend koera keskkonna rikastamiseks ja erinevate kogemuste pakkumiseks. Need pakuvad võimalust koerale nende otsa ronida, et ümbruskonda jälgida ning samuti ka võimalust ohu korral nende taha varjuda.

11. Kummirõngad - koer saab nendest läbi joosta ja nende peal ronida. Kummirõngad on värvitud siniseks liivaga karestatud värviga, et vältida ohtu koeral libisemiseks. Rõngad on koerale ohutust, tugevast ja vastupidavast kummist. Rõngaid on järjest kolm väikeste vahedega ning väiksemad koerad saavad sealt mugavalt alt läbi joosta ning suurematel on võimalus neile peale hüpata.

Suurte ja väikeste koerte aedikud

Koerapargi oluline element on ka suurtele ja väikesele koertele mõeldud eraldatud aedikud (alad 5 ja 6). Need on eraldi tarastatud ning ümbritsetud lisaks ka suurest läätspuust hekiga. Ala sees on klassikalised *agility* elemendid ning ala eesmärk on pakkuda koertele ja nende omanikele privaatsust. Need alad on mõeldud koertele, kes on vähem sotsiaalsed või koeraomanikele, kes tahavad läbi teha erinevaid *agility* harjutusi nii, et väljaspool aedikut

olevad koerad neid ei segaks. Aedikus on pinnakatetena kasutatud muru ning selle sees laikudena liiva. Liiv on kavandatud atraktsioonide alla, et vältida suurema koormusega aladel muru liigset tallamist ja vähendada pori teket. Alal on ka üksikud puud, mille ümber on pingid, et pakkuda võimalust inimestele istumiseks ning kaitsta puid koerte uriini ja närimise eest.

Koerte ujumisrand

Seitsmes tsoon jääb küll koerapargi aedikust välja, kuid on siiski oluline osa pargist. See ala koosneb ranna liivavallist, liivarannast ning merest, mis oli üks peamiseid põhjuseid projektala valikul. Ujumine on enamike koerte jaoks väga meeldiv tegevus ning on heaks võimaluseks just vanematele või ülekaalulistele koertele, kellel maapinnal liikumine võib raskendatud olla.

Tsoonid (avatud/suletud; koer üksi vs omanikuga)

Avatud tsoon – ala, kus koerad saavad vabalt joosta ning takistusi ei ole.
Poolavatud tsoon – ala, kus koertel on vabadust joosta, kuid alal on ka erinevaid elemente ja takistusi.
Suletud tsoon – väiksem taraga piiratud ala, kus koeral ei ole võimalust liikuda erinevate tsoonide vahel.

Tsoonid on loodud selliselt, et igal parki külastaval koeral oleks seal hea olla. Avatud tsooniks on alal sotsialiseerumise väljak, kus koertel on avar vaade ja võimalus joosta. Poolavatud tsoonideks on pajust labürint, reljeefi ala ja meelte rada, kus koeral on võimalus varjumiseks, kuid samas on siiski ka vabadust. Suletud ruumiks on suurte ja väikeste koerte väljakud, mis on piiratud taraga ja hekiga ning seega on arglikute koerte jaoks rahulikum ja turvalisem paik.

Erinevad tsoonid pakuvad erinevaid võimalusi enda koeraga aja veetmiseks. Väikeste ja suurte koerte eraldatud aedikutes olevad atraktsioonid nõuavad omaniku suunamist ja julgustamist, et neid kasutataks. Omaniku julgustamist vajab koer ka meelterajal, kus ehk mõni uudishimulikum koer mõnda atraktsiooni kasutaks, aga enamik nõuavad taas kord pigem omaniku poolset suunamist.
Sotsialiseerumise ala on varieeruv, võimaldades omanikul koos koeraga tegevust leida, kui ka koeral üksi leida tegevust teiste koertega suheldes või omaniku poolt kaasa võetud elementidega mängides.
Pajust labürint ja reljeefi ala on aga kujundatu selliselt, et neis on koeral ka omaette huvitav ja põnev. Need pakuvad mitmekesist vaadet ja lõhnu, kuid neis ei ole elemente, mis võiksid koerale mõjuda hirmuäratavalt.

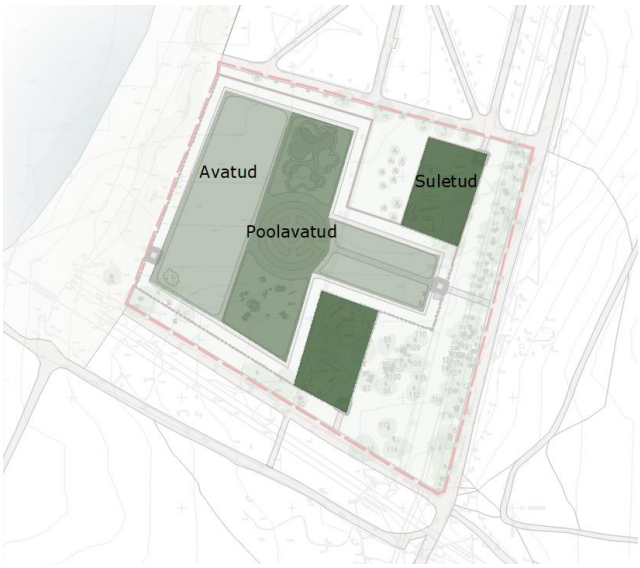

Joonis 25. Projektala avatus ja suletus
Allikas: Autori joonis

2.2.3 Teedevõrk, ligipääs ja pinnakatendid

Teedevõrk koerapargis on regulaarne nagu ka ülejäänud rannapargis, et koerapark sulanduks ülejäänud pargi kontseptsiooniga ning ei rikuks pargi terviklikust. Kõnnitee kattena on pargis kasutusel peamiselt asfalt, mis aitab vältida muru tallamist suurema koormuse all olevate radade peal . Tee laiuseks on 2.5 m ning kohati on tee ala liigniiskuse tõttu tõstetud maapinnast kõrgemale. Teise teekattena on pargis kasutusel laudistee, mis viib, pargi rannapoolse väljapääsu juurest, mere äärde. Kolmanda teekattena on pajust labürindi vahel kasutusel koorepuru, mis on valitud materjali ebakorrapärasuse tõttu ning läheb hästi kokku vitspajudega. Pinnakattena on pargis valdavalt kasutusel muru (reljeefi ala, sotsialiseerumise väljak). Erinevad pinnakatted on esindatud meelte rajal, kus lisaks murule on ka paekivist rada ja puitketastest tee. Suurte ja väikeste koerte aedikutes on murus atraktsioonide all laikudena liiv, et vältida muru liigset tallamist suurema koormusega alade all.

Koeraparki on kavandatud kaks peasissepääsu (üks on kergliiklustee pool ja teine viib mere äärde). Eraldi on sissepääsud suurte ja väikeste koerte aedikutesse. Sissepääsud on kõik kahekordsete väravatega, et vältida teiste koerte välja pääsemist aedikusse sisenemisel või väljumisel. Väravaid on võimelised avama ainult inimesed ning uste kõrgus on sama, mis aedikul (1.6 m)

Koeraparki jäävad kontaktalast ligipääsud samaks, mis need hetkel on. Seega ühistranspordiga otse koerapargi kõrvale ei saa, kuid lähimad peatused on 1.1 km ja 1.9 km kaugusel. Autoga saab Stroomi rannapargis olevatele parkimisplatsideni, millest üks on kohe

koerapargi kõrval teine rannahoone kõrval. Pargi kõrval oleval parklal on katendiks killustik ning parkla on ääristatud suurte kividega. Parklate asukohad ja suurused jäävad samaks

2.2.4 Haljastus

Enamik pargi puid jäävad alles nii nagu nad on. Puud pakuvad nii inimestele, kui ka koertele head võimalust suvel varju leidmiseks ning puud on olulised ka lindude ja muude loomade elukeskkonna ja toidu säilitamise jaoks, mis omakorda suurendab lõhna- ja helibuketti koerte jaoks. Kuna aga pargis kasvavad puud, eriti okaspuuvormid, vajavad kaitset, siis on erinevad tsoonid ja piirded paigutatud nii, et oluline osa kõrghaljastusest jääb väljapoole aiaga piiratud ala. Aedikutes kasvavate üksikpuude kaitseks on tüvede ümber kavandatud istepingid või võred (vt LISA 3, Pargi väikevormid 4 ja 6), et koerad puudele ligi ei pääseks. Praeguse seisuga on projektala kirdeosas olevast hõberemmelgate alleest mitmed puud vahelt maha võetud ning käesolev projekt näeb ette nende taastamise uute istikutega.

Projektalal puudub hetkeseisuga täielikult põõsarinne, mis taaskord on keskkonna ja loomade seisukohalt oluline. Seega uue istutusena on alale projekteeritud suurest läätspuust (*Caragana arborescens)* hekk suurte ja väikeste koerte aedikute ümber, et antud alal tagada mugav ja privaatne keskkond. Suurel läätspuul ei ole astlaid, okkaid ega ole loomadele mürgine, seega on taim koertele ohutu[68]. Lisaks on antud taimel juures ka ajalooline väärtus, sest 1935-1939 aastatel istutati neid rannaparki.

Lisaks põõsastele tuleb uue istutusena sinna ka vitspajust labürint. Pajud on koertele rahustava ja stressi leevendava omadusega ning sellest tehtud labürint koos tunnelitega pakub huvitavat keskkonda. Samuti on pajud antud asukoha suhtes vastupidavad.

Alale tuleb madalam taimestus konteinerhaljastusena, kus on taimed, mis enda lõhnaga mõjuvad koertele hästi (rosmariin, lavendel, münt jne.). Need on koertele olulised keskkonna rikastamise seisukohalt ning pakuvad kaunist vaadet ka inimestele. Konteineritena on kasutusel samad betoonist laevukesekujulised kastid, mis on juba praegu pargis eksisteerivad (vt Lisa 3, foto 11), kuid neile tuleb peale võre, et takistada koerte ligipääsu.

2.2.5 Väikevormid

Väikevormidest on pargis kasutusel nii valmistooted, kui ka spetsiaalselt antud pargi jaoks loodud vorme. Lihtsamatest vormidest on pargis kasutusel kahe erineva kujundusega

[68] https://www.vetpharm.uzh.ch/perldocs/toxsyqry.htm

prügikastid (prügikastid inimestele ning eraldi koerte prügikastid koos väljaheite kottidega), millest mõlemad on juba praegu pargis leitavad (vt LISA 3, Pargi väikevormid, nr 1 ja 2). Koerte *agility* tooted on samuti valmistooted (vt LISA 3, Koerte treeningelemendid). Olemasoleva tootena on pargis kasutusel ka joogivee kraanid (vt LISA 3, Pargi väikevormid, nr 7) , et koertel oleks võimalus juua puhast vett ning seega vältida ka ülekuumenemist ja vedelikukaotust.

Alale on eraldatud koht paviljoni jaoks. See on planeeritud olema regulaarselt muutuv element (vahetub iga 3-5 aasta järel). Paviljoni saavad kujundada, kas kunstikooli tudengid või saab valida sobiva vormi erinevate konkursside tulemusena. Paviljoni eesmärk on kaitsta inimesi vihma ja tuule eest ning pakkuda võimalust istumiseks ja sotsialiseerumiseks. Paviljoni asukoht on valitud selliselt, et see jääks välja kõige niiskemalt alalt ning rannavall ei takistaks vaadet merele.

Esmane paviljoni kujunduse idee on toodud LISA 4, joonisel 6. Paviljoni kujundus pakub muidu tühjale sotsialiseerumise väljakule huvitava ja pilkupüüdva elemendi – paviljoni. Selle vormi väljatöötamisel saadi inspiratsiooni reljeefi alast, mis omakorda sai inspiratsiooni merelainetest ja rannavallidest. Sarnast joont on kasutatud ka reljeefi ala loomisel. Paviljon on loodud teraskarkassist, mille külge on kinnitatud puitplaadid. Puit on immutatud ning kaitstud niiskuse eest, et tagada paviljoni säilivus mõne aastase perioodi jooksul. Paviljoni postid on maasse kinnitatud betoonvundamendiga.

Inimeste teavitamiseks on alale paigaldatud infotahvlid, mis tuletavad inimestele meelde alal käitumise reeglitest (enda koera järel koristamine jne.). Samas on projektiga ette nähtud inimeste harimine koerte osas, alal leidub infot nii pargi enda kontseptsiooni ja elementide kohta, kui ka koerte elu rikastamise kohta, mida inimesed saavad ise teha enda lemmiku elukvaliteedi parandamiseks (erinevad tegevused koera vaimse tervise ja füüsilise tervise jaoks).

2.2.6 Valgustus

Pargis kasutatavad valgustid tulevad lihtsa kujundusega, kuid tugevamad, kui olemasolevad valgustid, et tagada normidele vastavus. (vt LISA 3, pargi väikevormid). Valgustuspostid asetsevad kõigi sissepääsude juures ning ülejäänud alal on valgustus iga 20 meetri tagant. Kuna pargi eesmärk on olla kasutatav ka pimedamal ajal, siis on inimeste turvalisuse ja mugavuse seisukohalt oluline, et kogu ala oleks ka hämaral ajal valgustatud ja nähtav.

2.2.7 Ehitus etapid

Koerapargi loomine toimub kahes etapis.

1. Etapis teisaldatakse praegusel kohal olev surfiklubi hoone ning paigutatakse projektalast idas olevale rohumaale. Samuti tehakse ära maastikutööd nagu vajalikes kohtades kõnniteede tõstmine maapinnast kõrgemale ning reljeefi ala. Rajatakse pargi ümber aedik ning klassikalisemad suurte ja väikeste koerte alad, mis on inimestele tuttavamad. Paigaldatakse esmased pargi elemendid nagu prügikastid, valgustus ja kaitstakse puud. Jälgitakse, kui palju kasutust park leiab ning sellest lähtuvalt planeeritakse ka järgmine etapp.

2. Etapi eesmärk on jälgida inimesi, viia läbi küsitlusi ning tulemustest lähtuvalt kohandada parki. Kui seni on park sobinud ning ka järgmise etapi plaanid rahvale sobivad, siis luuakse alale pajust labürint, meelte rada, konteinehaljastusena meelte taimed ning paviljon.

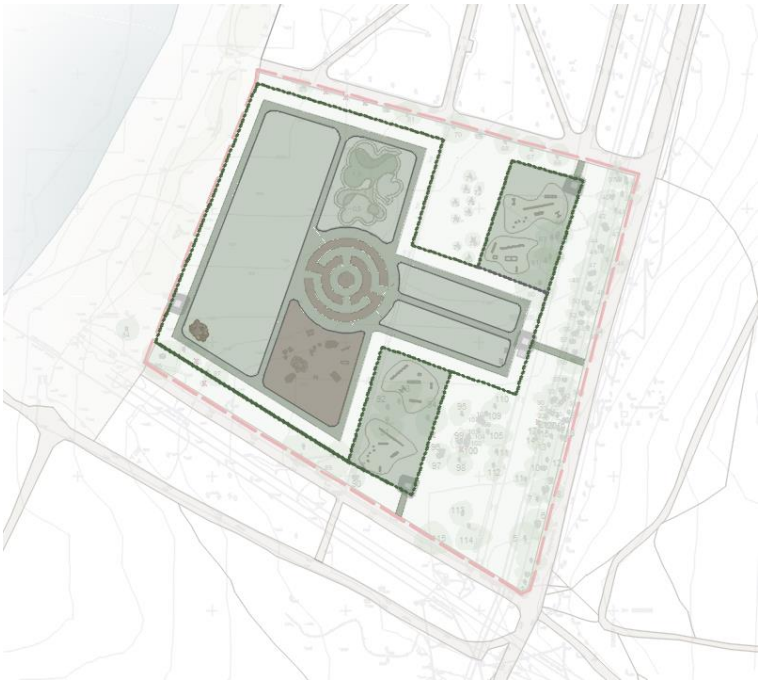

Joonis 26. Ehituse etapid (rohelisega tähistatud esimene etapp, pruuniga teine etapp)
Allikas. Autori skeem

2.2.8 Hooldus

Koerapark on loodud selliselt, et see nõuaks võimalikult vähe hooldust. Regulaarselt on tarvis taimede kasuperioodil niita muru. Niitmine toimub sama regulaarselt nagu ülejäänud pargis, et säilitada tervikliku pargi mulje. Haljastusest vajab regulaarset hoolt pargi puistu, mis tahab aegajalt puudelt kuivanud okste hooldust ning juurevõsude eemaldamist, et vältida koerte kaelarihmade kinnijäämist ning kuivanud okste kukkumist koerapargis viibijate peale. Ilutaimedest vajavad regulaarset hoolt istutuskastides olevad taimed, mille vahelt on vaja korjata umbrohtu ja tagada kastide kaunis välimus. Taimestikust vajab regulaarset hoolt ka

suurte ja väikeste koerte aedikute ümber olev hekk, mida tuleb lõigata ja hoida korras, et säiliks selle tihedus ning seega oleks tagatud ka privaatsus.

Väikevormid ei nõua tihedat hooldust, välja vahetamist või korrastamist vajavad vaid elemendid, mis on aastate jooksul kulunud või katki läinud, et säilitada turvaline keskkond nii koertele, kui ka inimestele. Sealjuures on oluline ka esteetilise välimuse säilitamine, kuna tegemist on siiski populaarse rannapargiga. Regulaarselt vahetuv element on paviljon (iga 3-5 aasta tagant)

KOKKUVÕTE

Koerad on oluline osa meie ühiskonnast, kuid kahjuks ei kajastu linnapildis nende tähtsus. Luuakse küll uusi koeraparke, kuid need kõik on üsna üheülbalised ja omavahel sarnased ning need ei paku koertele vajalikku mitmekesisust. Uurimustöös on uuritud, mida koerad vajavad ja kuidas keskkond mõjutab koerte arengut. Seejärel on valitud sobiv ala projekti koostamiseks, seda põhjalikult uuritud ning lõpuks koostatud sinna projekt, kus on arvestatud eelnevate uuringute tulemusi.

Käesoleva töö esimeses osas tuli välja, et koerte meeled ei tööta samamoodi nagu inimestel. Kui inimestel on keskkonna tajumise peamine meel nägemine, siis koertel on see haistmine. Koerad „näevad" maailma läbi enda nina ning nägemine on neil kohati isegi kehvem kui inimestel. Koera arengu seisukohalt on oluline stimuleerida nende kõiki meeli (eriti kutsikana), et koerad suudaksid tulevikus paremini ja kiiremini analüüsida enda keskkonda ning sellele ka paremini reageerida. Koertel, kes on kasvanud vaeses keskkonnas, esineb rohkem negatiivseid käitumisharjumusi, kui koertel, kes on pidevalt saanud mõõdukalt ärritusi.

Töö järgmises osas on tehtud põhjalik analüüs projektalale, milleks on Stroomi rannapargi lõunaosa. Uuringutes selgus, et park on hea asupaik koerapargi loomiseks. See on rahulikus kohas ümbritsetud metsapargi ja merega ning sinna ei kostu tugevat müra. Samuti on asupaik olnud pikalt koerte ujutuskohaks, mis tähendab, et inimesed on harjunud seal käima ja seega on kasutajaskond juba olemas. Ala negatiivseks aspektiks on tõsiasi, et kuna ala on mere ääres ja kohati ka madal, siis on sellel suur üleujutusoht ning kevaditi on ala regulaarselt liigniiske.

Töö viimane osa on projekti kirjeldus. Projekti eesmärk oli luua mitmekesine koerapark, kus kõigil koertel ning nende omanikel on hea ja mugav olla. Pargis on tsoone, kus saab käia nii sotsiaalsete koertega, kui ka privaatsemaid nurgakesi arglikemate või vanemate koerte jaoks. Park on loodud selliselt, et koer saaks igast vaatenurgast enda vajadused rahuldatud. Seal on võimalusi jooksmiseks ja ronimiseks, et rahuldada koera füüsilise aktiivsuse vajadused ning ka koera kuulmis-, nägemis- ja haistmismeeli meelteraja, lohesurfi jms. näol. Lisaks koerte heaolule on projektis tähtis ka inimeste heaolu. Selleks on parki projekteeritud paviljon, et inimesed saaksid halva ilmaga sealt varju leida. Inimeste harimiseks ja teavitamiseks on alal ka mitmed infotahvlid, alates meeldetuletustest enda ja koera järelt koristamise asjus, kuni näpunäideteni, kuidas lihtsate vahenditega enda koera keskkonda ja elu paremaks ning huvitavamaks muuta.

SUMMARY

Dogs are an important part of our society, but unfortunately their importance is not always reflected in the cityscape. New dog parks are being created, but they are all quite monotonous and similar, and they do not offer the diversity that dogs need. The research has examined what do dogs need and how the environment affects the development of dogs. Then a suitable area for project was selected, it was then thoroughly researched and analysed and finally a project was created where the results of previous studies had been taken into account.

The first part of the work concentrated on finding out how do dogs sense the world around them. It turned out that the senses of dogs do not work in the same way as humans. While for humans the main sense is the vision than for dogs it is the smell. Dogs "see" the world through their noses, and their vision is in some cases even worse than humans. For dog development, it is important to stimulate all their senses (especially as a puppy) so that the dogs will be able to analyze their environment better and faster in the future and react to it better. Dogs raised in a poor environment have more negative behavioral habits than dogs that have consistently experienced moderate irritation.

In the next part of the work, a thorough analysis has been made in the project site, which is the southern part of Stroomi beach park. Studies have shown that the park is a good place to create a dog park. It is in a quiet location surrounded by a forest park and the sea, and there is no loud noise. The location has also been a place for people to take their dogs for a swim for a long time, which means that people are used to going there and thus the local community already exists. The negative aspect of the area is the fact that because the area is by the sea, it is at high risk of flooding and in spring there are places where water level is higher and thus creates puddles in the grass.

The last part of the work is a description of the project. The aim of the project was to create a diverse dog park where all dogs and their owners are good and comfortable. There are zones in the park where you can walk with social dogs as well as more private corners for more timid or older dogs. The park is designed so that the dog can meet his needs from all angles. There are opportunities for running and climbing to meet the dog's physical activity needs, as well as the dog's auditory, visual and olfactory senses needs. In addition to the well-being of dogs, the well-being of people is also important in the project. For this purpose, a pavilion has been designed in the park so that people can find shelter there in bad weather. There are also a number of information boards in the area for educating and informing people, from reminders to clean up after themselves and their dog, to tips on how to make their dog's environment and life better and more interesting with simple tools.

KASUTATUD MATERJALID

Abner Olev, Aher Sirje. (2012) „Pelgurand. Kaitsealused objektid ja puhkealad"

Ancic Mario. The relationship between dog behavior and environment is important to understand. [WWW] https://www.training-your-dog-and-you.com/Dog-Behavior-and-Environment.html

Building a great dog park. (2015). [WWW] http://beargrassla.com/building-a-great-dog-park-an-overview/

Burban Laura. (2018). Environmental Factors That Affect Kenneled Shelter Dogs in Connecticut. [WWW] https://opencommons.uconn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2420&context=gs_theses

Coates Jennifer. (2012). How Dogs Experience the World: Part 2. [WWW] https://www.petmd.com/blogs/fullyvetted/2012/june/how_dogs_experience_the_world_part_2-25378

Coates Jennifer. (2012). How Dogs Experience the World: Part 1. [WWW] https://www.petmd.com/blogs/fullyvetted/2012/june/how_dogs_experience_the_world_part_1-25374

Coren Stanley. (2008). Can dogs see colors? [WWW] https://www.psychologytoday.com/us/blog/canine-corner/200810/can-dogs-see-colors

Faktum ja Ariko (2017) „Tallinnlaste teadlikkus ja hoiakud seoses lemmikloomade pidamisega ning rahulolu linna vastava valdkonna teenustega". 5lk.

FOTOD: 8 olulisemat asja, mis tehti Stroomi ranna uuendamisel. (2017). http://www.pealinn.ee/koik-uudised/fotod-8-olulisemat-asja-mis-tehti-stroomi-ranna-uuendamisel-n198156

Gaston Gary, Adapting urban environments for city pets: A QA about pet-friendly cities. [WWW] https://www.bettercitiesforpets.com/resource/adapting-urban-environments-for-city-pets/

Garvey, Morgan, Stella Judith and Croney Candace. (2016). Implemending environmental enrichment for dogs. [WWW] https://extension.purdue.edu/extmedia/VA/VA-13-W.pdf

Gilbert, Ben. (2018). Dogs see the world very differently from human beings – here's how it works. [WWW] https://www.businessinsider.com/how-dogs-see-the-world-through-scent-2017-4#dont-miss-the-full-ted-video-on-how-dogs-see-the-world-featuring-dr-alexandra-horowitz-7

Gromova Jelena, Ruiso Kadi, Soorand Arvo, Arder Marje, Annus Aune, Zahharov Andre, Mattl Markus, McPhail Calum. (2009). Stroomi ranna suplusvee profiil. [WWW] https://www.terviseamet.ee/sites/default/files/content-editor/vanaveeb/Keskkonnatervis/vesi/suplus/Profiilid/stroomi_ranna__profiil.pdf

Haabersti linnaosa arengukava 2008-2013. (2008). [WWW] http://server1.carlnet.ee/arendusteenus/hlo.pdf

Hugh Rogers WAG Dog Park, Whitefish, Montana. (2015). [WWW] http://beargrassla.com/hugh-rogers-wag-dog-park-whitefish-montana/

Ingrid Sarlöv Herlin (2015). Dogs and the city. The role of urban landscape for dog walking habits, and health benefits for people and dogs. [WWW] https://www.researchgate.net/publication/282417108_Dogs_and_the_city_The_role_of_urban_landscape_for_dog_walking_habits_and_health_benefits_for_people_and_dogs

Juske Jaak. (2017). Jaak Juskega kadunud Eesti avastamas: kauni Stroomi rannahoone ja selle hävingu lugu. [WWW] https://forte.delfi.ee/news/juskegaavastamas/jaak-juskega-kadunud-eesti-avastamas-kauni-stroomi-rannahoone-ja-selle-havingu-lugu?id=79095326

Kaardiserver. Maaameti geoportaal. [WWW] https://geoportaal.maaamet.ee/est/Kaardirakendused-p2.html

Kristiine linnaosa arengukava 2012-2015.

Lemmikloomasõbralik Tallinn. https://www.visittallinn.ee/est/turist/avasta-tallinna/artiklid-soovitused/lemmikloomasobralik-tallinn

Metcalfe John. (2017) The anatomy of a great dog park. [WWW] https://www.citylab.com/life/2017/04/how-to-design-the-best-dog-park/522870/

Model Licence Conditions and Guidance for Dog Boarding Establishments 2016. (2016) [WWW] http://www.reading.gov.uk/media/1371/Dog-Boarding-Establishment-Licence-Conditins/pdf/Dog_Boarding-final_published_version_1_June_20161.pdf

Ordway Denise-Marie (2015). How cities may benefit from dog parks. [WWW] https://journalistsresource.org/studies/society/culture/how-cities-may-benefit-from-dog-parks/

Parma Nienke. (2005). Environmental influences on dog's behavior. [WWW] http://dogtheloyalcompanion.weebly.com/uploads/1/0/3/3/10331645/environmental_influences_on_the_dog_s_behavior.pdf

Ploompuu Tõnu. (2016). Ekspertarvamus Stroomi metsa kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohta.

Põhja-Tallinna Valitsus. Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014-2018. (2013).

Recp Efe, Murat Zencirkiran ja Isa Curebal. (2018). Recent Researches in Science and Landscape Management. [WWW] https://www.researchgate.net/publication/326199082_Recent_Researches_in_Science_and_Landscape_Management

Rocca al Mare promenaad. [WWW] https://www.visittallinn.ee/est/turist/mida-teha/vaatamisvaarsused/pid-177340/rocca-al-mare-promenaad

Schade Victoria. (2018). The inportance of 'scent walks' for dogs. [WWW] https://www.petmd.com/dog/behavior/importance-scent-walks-dogs

Siim Lõvi. (2020). Tallinna Hipodroom kolib Saue valda Tuula külla. [WWW] https://www.err.ee/1033868/tallinna-hipodroom-kolib-saue-valda-tuula-kulla

Stroomi rand. (2017). [WWW] https://www.tallinn.ee/est/keskkond/Stroomi-rannapark

Sõiduplaanid. [WWW] https://transport.tallinn.ee/

Välk Olly. (2018). Õuesõppe võimalused Merimetsa näitel.

LISAD

LISA 1. Puittaimestiku haljastuslik hinnang

Käesolev dendroloogiline hinnang on koostatud Stroomi rannapargi kohta. Hinnatav ala asub Harjumaal Tallinna linnas Merimetsa asumis (Joonis 1). Projekteeritava ala suuruseks on 23 500 m^2 suur, kuulub munitsipaal omandisse ja on 100% üldkasutatav maa. Dendroloogiline hinnang viidi läbi aprillis 2020 ning hinnangu teostajaks oli Kelli Rüütli.

Projektala
TALLINN
Merimets
Madala
Pelguranna
Paldiski mnt
Vabaõhumuuseumi tee
Mustamäe tee
Tulika
Endla
Sõle
Lammi
Soodi
Roika
Koomne
Murelli
Humala
Mustjõgi
Maaskõrtsi
Karjaküla
Kõrre
Kõrde pst
Harjapea
Tellisküü
Mõisa
Karjaküla
Sinika
Metalli
Klooriuse
Halaru
Merimetsa tee
Ahtapa
Helme
Ehte
Kõrgu
Kõrgu
Kõrgu

Puittaimede haljastuslik väärtus on haljastusliku hinnangu plaanil märgitud vastavat värvi puuvõraga (Lisa 4, joonis nr 2).

Puittaimede liigid on haljastusliku hinnangu plaanil märgitud vastavat värvi võra Projektsiooniga (Lisa 4, joonis nr 3).

Uuritava ala üldseis

Puittaimestik moodustab alal 7 gruppi, millest osad on sarnase koosseisuga ja osad on erinevad.

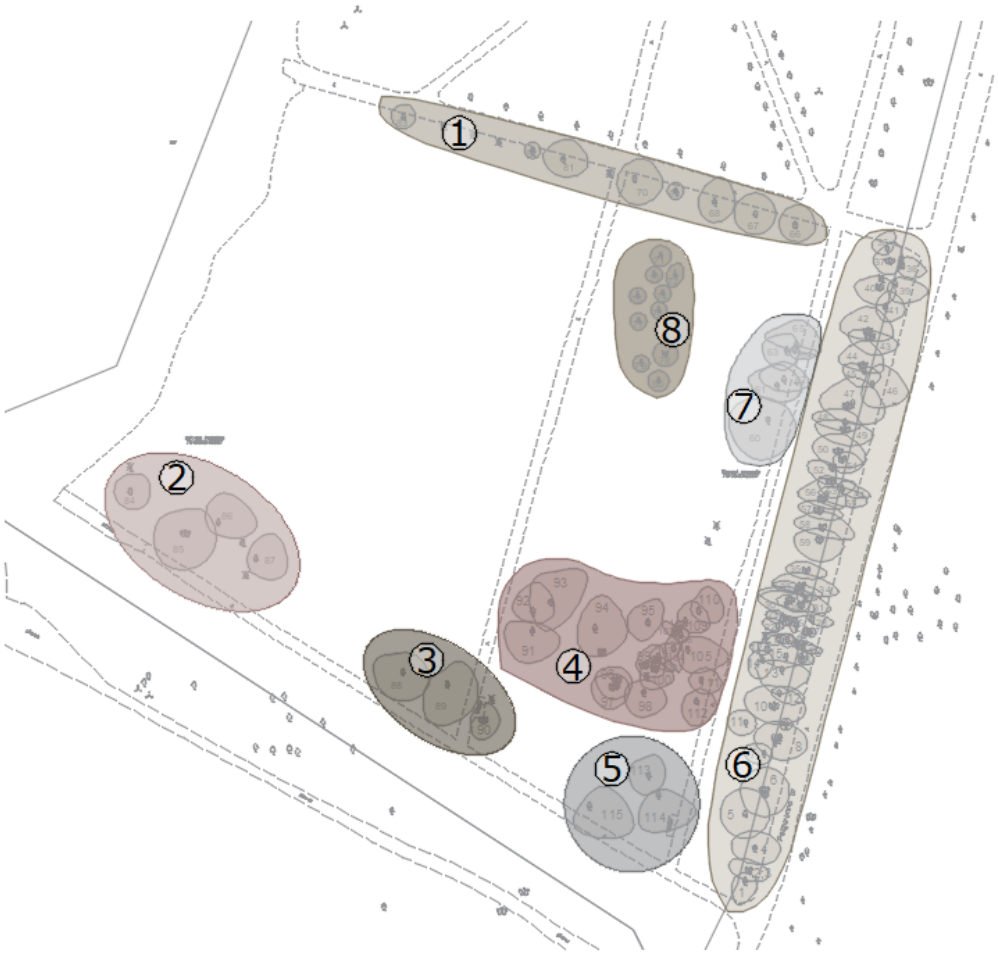

Joonis 2. Hinnatud ala puudegrupid
Allikas: Autori joonis

Grupp nr. 1 koosneb remmelgatest, mis moodustavad allee ning on regulaarse istutusega. Osad puudest on heas seisus vanemad puud, kuid esineb ka noori istikuid. Samas katkeb allee vahepeal ning on näha, et mitmed puud on maha võetud. Puudel esineb juurevõsu.

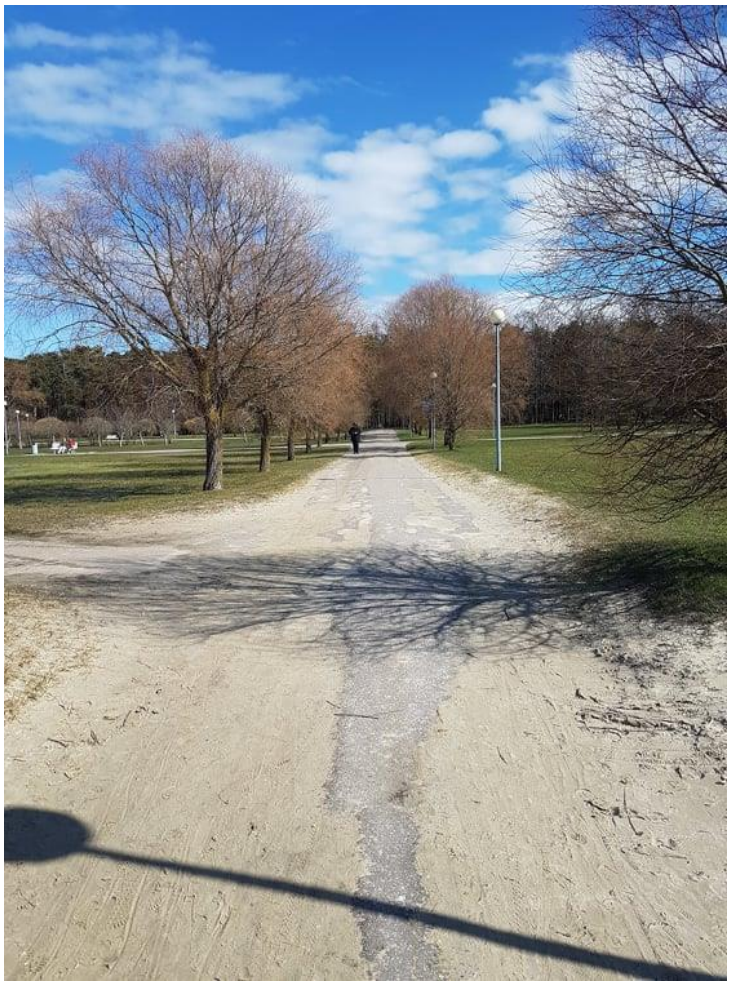

Foto 3. Vaade Hõberemmelga alleele (grupp nr. 1)
Allikas: Autori foto

Grupp nr. 2 moodustavad suhteliselt rannaäärsed puud, mis ümbritsevad surfihoonet. Puud on laiavõralised ja liikideks on 1 haab ja remmelgad. Puud on vanad ning kõrvalt on mõned puud võetud maha, alles on vaid kõverad tüved. Puud on istutatud vabakujuliselt. Haaval esineb juurevõsu.

Foto 4. Maha raiutud puu kõver tüvi (grupp nr. 2)
Allikas: Autori foto

Grupp nr. 3 koosneb remmelgatest ja lepast. Tegemist taas kord vanemate puudega, mis on laia võralised ning pakuvad mõnusat varju teel olevale istepingile ning puud on istutatud regulaarse grupina paralleelselt teega.

Grupp nr. 4 on tihedam puudegurpp, kui eelmised on olnud. Peamiselt domineerivad seal lepa grupid, mis enamasti on mitme harulised. Nende vahel leidub remmelgaid ning üks haab. Kõige tihedamas osas on puudel küllaltki väike võra ja hõredamates osades on puudel laiemad võrad. Puud on istutatud/kasvanud vabakujuliselt.

Foto 5. Vaade grupile nr. 4
Allikas: Autori foto

Grupp nr. 5 koosneb kahest remmelgast ning ühest vahtrast. Remmelgad on heas seisus ning laia võralised, kuid vaher on kasvanud tugevalt mööda maad ning kõveralt. Samas pakub vaher head võimalust lastel seal ronida, mida selleks ka kasutatakse ning huvitavat esteetilist välimust.

Foto 6. Vaade mööda maad kasvavast vahtrast, grupp nr.5
Allikas: Autori foto

Grupp nr. 6 on projektala kõige tihedama istutusega ala, mis asub kahe kõnnitee vahel. Seal esineb peamiselt leppa, kuid leidub ka remmelgaid, üks kask ja üks õunapuu. Lepad on tihti mitme harulised ning väga lähestikku kasvanud. Õunapuu on veel noor ja väikesekasvuline puu. Puudel esineb tihti juurevõsu. Puud pakuvad mõnusat varju nende all olevatele pinkidele ja teel jalutades. Puud on istutatud/kasvanud vabakujuliselt.

Fotod 7 ja 8. Vaade puudegrupile nr. 6 (vasakul), vaade tihedalt kasvavatele puudele grupis nr. 6 (paremal)
Allikas: Autori fotod

Grupp nr. 7 koosneb vanadest tammedest ning remmelgatest. Tammed on üsna heas seisus, kuid remmelgatel esineb mitmeid kuivanud oksi. Puud on üsna kõvera kasvuga ning hargnevad. Puud on istutatud regulaarselt paralleelselt teega.

Grupp nr. 8 on ala ainus okaspuurühm, mis koosneb lehisest. Puud on üsna noored ja väikesekasvulised, kuid üpris heas tervislikus seisundis ja suuruselt sarnased. Nad on istutatud kenaks vabakujuliseks rühmaks ja pakuvad esteetiliselt ilusat vaadet.

Foto 9. Lehiste grupp
Allikas: Autori foto

Väärtushinnangud

Üldiselt on puistu heas seisukorras ning on näha, et puude eest kantakse hoolt (kuivanud oksi raiutakse maha, halvas seisus puid eemaldatakse, istutatakse uusi puid jne). Kokku inventeeriti 115 puud. Väärtushinnangutelt on hinnangu tulemus järgmine:

- 1. väärtushinnangus on 0 puud (0%). Alal ei olnud ühtegi puud, mis oleks dendroloogiliselt või mõne muu aspekti tõttu eriti oluline.
- 2. väärtushinnangus on 30 puud (26%). Nendeks on suurema kasvuga euroopa lehised, suuremad ja ilusama võraga remmelgad ja tammed.
- 3. väärtushinnangus on 67 puud (59%). See väärtusklass oli kõige levinum. Peamiselt olid selles klassis lepad, haavad ja väiksema kasvuga remmelgad ning lehised.
- 4. väärtushinnangus on 17 puud (15%). Nendeks on raagremmelgad ja hallid lepad, mis on väga väikesekasvulised ja kitsa võraga või suures osas kuivanud okstega.
- 5. väärtushinnangus on 0 puud. Selliseid puid, mis oleksid murdumisohtlikud või muul moel ohtlikud ei esinenud, sest parki hoitakse regulaarselt korras.

Järeldused ja ettepanekud

Üldiselt on alal olev puittaimestik rahuldavas seisukorras ja esineb erineva ilmega puudegruppe (alleed, vabakujulised istutused, okaspuud, lehtpuud). Puud on võrdlemisi heas seisukorras ja on näha, et pargi eest kantakse regulaarset hoolt. Kohati oleks vaja kärpida juurevõsu ja mõnel puul on suuremaid kuivanud oksi, mille võiks likvideerida. Muus osas ei vaja puud erilist lisahoolt.

Projektala kirdeosas olev hõberemmelgatest allee vajaks taastamist. Praeguse seisuga on alleest mitmed puud maha võetud ja uusi ei ole asemele pandud.

Fotod 10 ja 11. Vaated maha raiutud puudest, grupp nr. 2 (vasakul), gruppide 4 ja 7 vahel asuvad puud (paremal)
Allikas: Autori fotod

Ala ei ole kuigi liigirohke. Peamiselt domineerib vaid 3-4 liiki ja mõni üksik isend mõnest teisest liigist ning alal on täiesti puudu põõsarinne, mis annaks kindlasti pargi esteetilisele ja ökoloogilisele väärtusele palju juurde. Hõredamate puudegruppide juurde sobiks kindlasti ka mõni põõsagrupp või teha neid juurde praegusele lagedale alale.

Puittaimestiku haljastuslik hinnang. LISA 1. Puude väärtushinnangu jaotise kirjeldus

1) Eriti väärtuslik puu (I väärtusklass) – dekoratiivsete ja/või pikaealiste ning haigustele ja kahjuritele vastupidavate puuliikide eriti suured ja elujõulised eksemplarid. Puud, mis on dendroloogilised haruldused või mis omavad ajaloolist või kultuuriloolist väärtust. Samuti looduskaitse all olevad puud. Kindlasti säilitada.

2) Väärtuslik puu (II väärtusklass) – dekoratiivne, pikaealine ning mehhaanilistest vigastustest, haigustest või kahjuritest kahjustamata (või väikese kahjustusega) puu. Dekoratiivsete, haigus- ning kahjurikindlate ja pikaealiste puuliikide noored elujõulised eksemplarid. Haljastusplaani (istutusskeemi) järgi istutatud puu. Omab olulist maastikulist ja ökoloogilist tähtsust. Säilitada.

3) Oluline puu (III väärtusklass) – dekoratiivne või pikaealine ning väheste mehhaanilistest vigastustest, haiguste- või kahjuritunnustega, kuid veel elujõuline (juurdekasvu omav) puu. Puu, mis on osa ökoloogiliselt efektiivsest haljastusega kohast. Võimalusel säilitada.

4) Väheväärtuslik puu (IV väärtusklass) – puu, mis kahjustab või tulevikus hakkab kahjustama
liigiliselt või asukohalt ala väärtuslikumat puud. Puu, mis on oma eluea lõpul kas vanuse või kahjustuste tõttu. Puu, mis on alla surutud seisundis. Linnahaljastuse seisukohalt väheväärtuslik puu, mida võib säilitada kui biomassi, kuid mis on soovitav likvideerida või asendada väärtuslikumate puuliikidega. Võib likvideerida.

5) Likvideeritav puu (V väärtusklass) – haige elujõuetu, ohtlik puu, ning millel on antud kohal väike ökoloogiline tähtsus. Puu, mis on kuivanud, tugevasti kahjustunud varju, linnatingimuste, põlemise, mehaaniliste vigastuste jms. tõttu. Puu, mis varjab ja kahjustab I ja
II väärtusklassi puid või muud haljastust. Kuulub väljaraiumisele.

Puittaimestiku haljastuslik hinnang. LISA 2. Numereeritud haljastuslike objektide nimekiri

Nr	Liik	Objekt	Rinnasümbermõõt	Tüve diameeter	Kõrgus	Väärtus	Märkus
1	lepp ssp	Üksikpuu	100	32	9	3	
2	lepp ssp	Üksikpuu	94; 163	11; 52	9	3	
4	lepp ssp	Üksikpuu	148	1	10	2	
5	lepp ssp	Üksikpuu	226	2	10	2	
6	remmelgas ssp	Puude grupp	100; 100; 100; 156	32; 32; 32; 50	10	3	
7	lepp ssp	Üksikpuu	103	2	10	3	
8	kask ssp; remmelgas ssp	Puude grupp	90; 64; 136; 90	29; 20; 43; 29	11; 10;10;10	3	Oksad kuivanud
9	õunapuu ssp	Üksikpuu	50	3	4	3	Noor puu
10	lepp ssp	Üksikpuu	124; 107; 200	39, 34; 34	10	3	Haruneb 135 cm pealt
11	lepp ssp	Üksikpuu	98	4	10	2	
12	lepp ssp	Üksikpuu	109	4	11	4	Kaldu
13	lepp ssp	Üksikpuu	180	4	10	3	
14	remmelgas ssp	Üksikpuu	130	4	10	3	Haruneb 180 cm pealt
15	lepp ssp	Üksikpuu	210	5	10	2	
16	remmelgas ssp	Üksikpuu	86	5	9	4	
17	lepp ssp	Üksikpuu	97	5	7	4	
18	lepp ssp	Üksikpuu	110	6	11	3	
19	lepp ssp	Üksikpuu	109	6	11	3	
20	lepp ssp	Üksikpuu	90	6	11	3	
21	lepp ssp	Üksikpuu	90	7	9	3	
22	lepp ssp	Üksikpuu	100	7	10	3	
23	lepp ssp	Üksikpuu	100	7	10	3	
24	lepp ssp	Üksikpuu	80	8	10	4	
25	lepp ssp	Üksikpuu	75	8	10	4	Lõhe 1 m pealt
26	lepp ssp	Üksikpuu	82	8	10	4	
27	lepp ssp	Üksikpuu	90	9	10	4	Tüvel vigastused
28	lepp ssp	Üksikpuu	100	9	10	4	Tüvi on kõver
29	lepp ssp	Üksikpuu	100	9	10	3	Haruneb
30	lepp ssp	Üksikpuu	140; 139	45; 44	10	3	
31	lepp ssp	Üksikpuu	127; 230	40; 73	10; 9	3	Haruneb
32	lepp ssp	Üksikpuu	136	10	10	3	
33	lepp ssp	Üksikpuu	112	11	10	3	
34	lepp ssp	Üksikpuu	152; 153	48; 49	10	3	Haruneb
35	lepp ssp	Üksikpuu	70; 70; 84	22; 22; 27	10; 10; 8	3	
36	lepp ssp	Üksikpuu	90	11	8	4	Haruneb, viltu
37	lepp ssp	Üksikpuu	90; 96; 72; 91	29; 31; 23; 29	9	3	Haruneb
38	lepp ssp	Üksikpuu	82	12	9	3	Viltu
39	lepp ssp	Üksikpuu	96	12	10	3	Viltu
40	lepp ssp	Üksikpuu	120; 123	38; 39	10	3	Haruneb
41	lepp ssp	Üksikpuu	90	13	9	3	
42	lepp ssp	Üksikpuu	132; 120; 123	42; 38; 39	10	3	Haruneb
43	lepp ssp	Üksikpuu	107; 114; 124	34; 36; 39	10	3	
44	lepp ssp	Üksikpuu	123; 123; 108	39; 39; 34	10	3	Haruneb
45	lepp ssp	Üksikpuu	119	14	9	3	
46	remmelgas ssp	Üksikpuu	102	15	7	3	Palju kuivanud oksi
47	lepp ssp	Üksikpuu	153; 130; 121; 117	49; 41; 39; 37	10	3	Haruneb
48	lepp ssp	Üksikpuu	140	15	10	3	
49	lepp ssp	Üksikpuu	114; 117; 93; 115	36; 37; 30; 37	10	4	haruneb
50	lepp ssp	Üksikpuu	136; 137; 134; 119	43; 44; 43; 38	10; 10; 10; 11	4	Haruneb
51	lepp ssp	Üksikpuu	91; 123	29; 39	10	3	haruneb
52	lepp ssp	Üksikpuu	94	17	7	4	Kaldu
53	lepp ssp	Üksikpuu	73; 100	23; 32	8; 7	3	Haruneb
54	lepp ssp	Üksikpuu	124	17	9	3	Kuivanud oksad
55	lepp ssp	Üksikpuu	68	18	9	3	Kaldu
56	lepp ssp	Üksikpuu	90; 67; 63	29; 21; 20	8; 8; 9	3	Haruneb
57	lepp ssp	Üksikpuu	88; 68; 60	28; 22; 19	8; 8; 9	3	Haruneb
58	lepp ssp	Üksikpuu	151; 145	48; 46	10	3	Haruneb
59	lepp ssp	Üksikpuu	124; 134	39; 43	10	3	Haruneb
60	tamm ssp	Üksikpuu	230	19	7	2	
61	tamm ssp	Üksikpuu	220	19	8	3	Tugevalt kaldu, haruneb
62	remmelgas ssp	Üksikpuu	168	20	8	4	Juured paljanduvad, oksad surnud
63	remmelgas ssp	Üksikpuu	148	20	8	3	Surnud oksad
64	remmelgas ssp	Üksikpuu	114	20	8	3	
65	remmelgas ssp	Üksikpuu	99; 173	32; 55	8	3	Haruneb
66	remmelgas ssp	Üksikpuu	174	21	9	2	
67	remmelgas ssp	Üksikpuu	148; 64; 50; 36	47; 20; 16; 11	8	2	Haruneb
68	remmelgas ssp	Üksikpuu	59; 53; 77; 144	19; 17; 25; 46	8	2	Haruneb
69	remmelgas ssp	Üksikpuu	45	22	5	3	
70	remmelgas ssp	Üksikpuu	166	22	8	2	
71	lehis ssp	Üksikpuu	56	23	5	2	

72	lehis ssp	Üksikpuu	74	23	5.5	2	
73	lehis ssp	Üksikpuu	44	23	4	3	
74	lehis ssp	Üksikpuu	48	24	5	3	
75	lehis ssp	Üksikpuu	47	24	5	3	
76	lehis ssp	Üksikpuu	55	24	5.5	3	
77	lehis ssp	Üksikpuu	37	25	4	3	
78	lehis ssp	Üksikpuu	41; 45	14; 14	5	2	Haruneb
79	lehis ssp	Üksikpuu	50	25	5	3	
80	lehis ssp	Üksikpuu	57	25	5	2	
81	remmelgas ssp	Üksikpuu	140	26	8	2	
82	remmelgas ssp	Üksikpuu	50; 45	16; 14	5	3	Haruneb
83	remmelgas ssp	Üksikpuu	55; 30	18; 10	5	3	Haruneb
84	lepp ssp	Üksikpuu	200	27	12	2	
85	haab ssp	Üksikpuu	248; 117; 159	79, 37; 51	11	2	Harueb
86	remmelgas ssp	Üksikpuu	238	27	11	2	
87	remmelgas ssp	Üksikpuu	196	28	10	2	
88	remmelgas ssp	Üksikpuu	246	28	11	3	Kaldu
89	remmelgas ssp	Üksikpuu	308	28	11	2	
90	lepp ssp	Üksikpuu	104; 106; 51; 88; 93	33; 34; 16; 28; 30	10	3	Haruneb
91	remmelgas ssp	Üksikpuu	238	29	11	2	
92	remmelgas ssp	Üksikpuu	208	29	11	2	
93	remmelgas ssp	Üksikpuu	231	30	11	2	
94	remmelgas ssp	Üksikpuu	301	30	12	2	
95	lepp ssp	Üksikpuu	152; 137	48; 44	11	3	Haruneb
96	lepp ssp	Üksikpuu	60; 69; 86; 87	19; 22; 27; 28	10	3	Haruneb
97	lepp ssp	Üksikpuu	98; 89; 80; 77	31; 28; 25; 25	10	3	Haruneb
98	haab ssp	Üksikpuu	192	31	11	3	
99	lepp ssp	Üksikpuu	75; 67; 99	24; 21; 32	11	3	Haruneb
100	lepp ssp	Üksikpuu	98; 104	31; 33	11	3	Haruneb
101	lepp ssp	Üksikpuu	72	32	11	4	
102	lepp ssp	Üksikpuu	80; 57	25; 18	11	3	Haruneb
103	lepp ssp	Üksikpuu	94	33	11	3	
104	lepp ssp	Üksikpuu	95	33	11	3	
105	remmelgas ssp	Üksikpuu	245	33	10	2	
106	lepp ssp	Üksikpuu	75	34	11	4	
107	lepp ssp	Üksikpuu	64; 104	20; 33	11	4	Haruneb
108	lepp ssp	Üksikpuu	63; 93	20; 30	11	4	haruneb
109	lepp ssp	Üksikpuu	128	35	11	2	
110	lepp ssp	Üksikpuu	105	35	10	2	
111	remmelgas ssp	Üksikpuu	148	35	9	2	
112	remmelgas ssp	Üksikpuu	122	36	9	2	
113	remmelgas ssp	Üksikpuu	253	36	9	2	
114	remmelgas ssp	Üksikpuu	387	36	9	2	
115	vaher ssp	Üksikpuu	215	37	3	3	Väga viltu (oksand kasvavab mööda maad)

LISA 2. Projektala fotod

Fotod 1 ja 2. Merimetsa parkmets projektala kõrval (vasakul), projektala kõrval olev tühermaa (paremal)
Allikas: Autori fotod

Fotod 3 ja 4. Rocca al Mare kergliiklustee (vasakul), Pelguranna tänav projektala kõrval (paremal).
Allikas: Autori fotod

Fotod 5 ja 6. Kõrkjatega rannavall projektala merepoolses ääres (vasakul), projektala kõrval olev parkla (paremal).
Allikas: Autori fotod

Fotod 7 ja 8. Projektala kõrval olev rannaala (vasakul), Stroomi surfiklubi projektalal (paremal)
Allikas: Autori fotod

Fotod 9 ja 10. Lambipost projektalal (vasakul), istepint projektalal (paremal)
Allikas: Autori fotod

Fotod 11 ja 12. Lillekonteiner Stroomi rannapargis (vasakul), projektalal olev riietuskabiin, rattaparkla ja silt (paremal)
Allikas: Autori fotod

Fotod 13 ja 14. Koerte prügikast projektalal (vasakul), prügikast projektalal (paremal)
Allikas: Autori foto

Fotod 15 ja 16. Merimetsa parkmetsa grillplats (vasakul), istepink ranna alal (paremal)
Allikas: http://www.pealinn.ee/koik-uudised/fotod-8-olulisemat-asja-mis-tehti-stroomi-ranna-uuendamisel-n198156

Fotod 17 ja 18. Stroomi rannahoone (vasakul), üks Stroomi ranna mänguväljakutest (paremal)
Allikas: https://ajapaik.ee/photo/120575/stroomi-rand/ (vasakul) https://www.tallinn.ee/est/Uudis-Linn-uuendab-Stroomi-manguvaljakuid (paremal)

LISA 3. Väikevormide nimekiri

Koerte treeningelemendid (asukoht nähtav graafilisel materjalil nr. 5)

Nr. joonisel	Toote pilt	Tootja	Toote nimi/toote kood	Kogus
1		Tiptiptap	A-kaldpind/ AT001	2
2	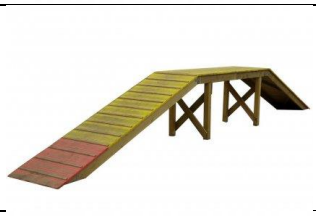	Tiptiptap	Poom/AT002	2
3		Tiptiptap	Rõngas/AT002	2
4	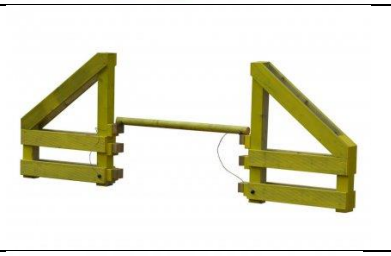	Tiptiptap	Hüppetakistus/AT004	2
5		Tiptiptap	Platvorm/AT005	2
6		Tiptiptap	Slaalom/AT006	2

7	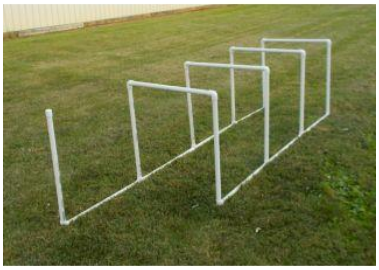	Carlson-*agility*	Hoop tunnel/HT	2
8		Carlson-agility	Sway bridge/SBR	2
9		Carlson-agility	Plank board/PL	2
10		Carlson-agility	Swing plank/SPLT	1
11		Carlson-agility		2

Pargi väikevormid

Nr.	Toote pilt	Tootja	Toote nimi/toote kood	Kogus
1		Extery	DogStation/M4	4 (sisse ja väljapääsude juures)

2		Kindel tootja puudub (eesmärk leida sarnane toode)	Prügikast	5 (suurte ja väikeste koerte aedikus, paviljoni juures, sisse ja väljapääsude juures)
3		Eritellimus (lisada peale võre koerte takistamiseks)	Lillekonteiner	1 (paviljoni kõrval)
4		Eritellimus	Puukaitse pink	10 (suurte ja väiteste koerte aedikus olevate puude ümber)
5		Easylighting	URBINO LED 110W	25 (üle pargi kõnniteede ääres iga 20 meetri tagant)
6		Greenblue urban	Thames Tree Guard	2 (paviljoni kõrval olevate puude ümber)

7		Duril	Joogiveekraan CUADRADA D	1 (idapoolse sisse-/väljapääsu kõrval joogiveekraani platsil)

Haljastus

1	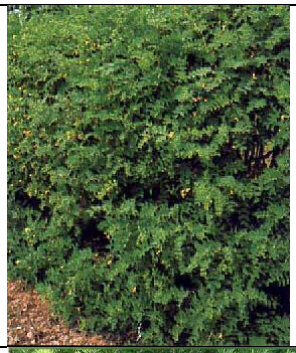	Juhani puukool	Suur läätspuu/*Caragana arborescens*	Suurte ja väikeste koerte aedikute äärde
2		Juhani Puukool	Harilik rosmariin/*Rosmarinus officinalis*	Konteinerhaljastus (paviljoni kõrval)
3		Juhani Puukool	Piparmünt 'Swiss'/*Mentha x piperita 'Swiss'*	Konteinerhaljastus (paviljoni kõrval)
		Kanepi Aiand	Tähklavendel ehk Inglise lavendel' Vintro Blue'/*Lavendula angustifolia* ' Vintro Blue'	Konteinerhaljastus (paviljoni kõrval)

4		Juhani Puukool	Vitspaju/*Salix viminalis*	Pajust labürint
5		Juhani Puukool	Hõberemmelgas/*Salix Alba*	Projektala kirdeosa hõberemmelgate alleesse

LISA 4. Graafiline materjal

Joonis 1. Asendiplaaniline lahendus M 1:500

Joonis 2. Dendroloogiline inventeerimine: puittaimestiku väärtusklassid M 1:1000

Joonis 3. Dendroloogiline inventeerimine: puittaimestiku liigid M 1:1000

Joonis 4. Meelte raja elemendid M 1:200

Joonis 5. *Agility* elementide asetus M 1:200

Joonis 6. Paviljon „Laine" M 1:150

Joonis5. *Agility* elemendid M 1:70

Joonis 8. Lõige reljeefist M 1:100

Joonis 9. Vaated (labürint, paviljon)

Joonis 10. Vaated maketile (Makett mõõtkavas 1:150)

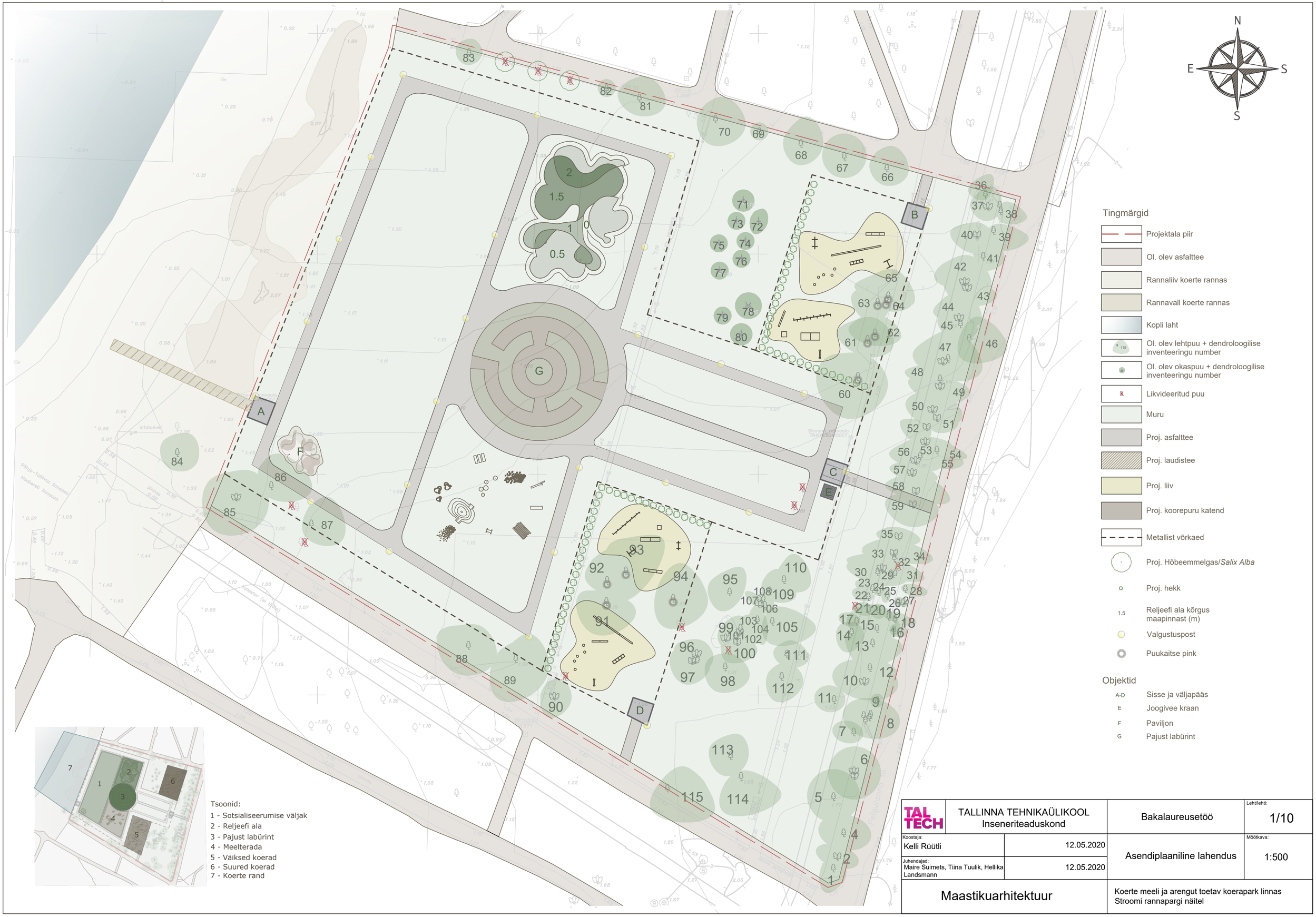

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 1/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Asendiplaaniline lahendus	Mõõtkava: 1:500
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

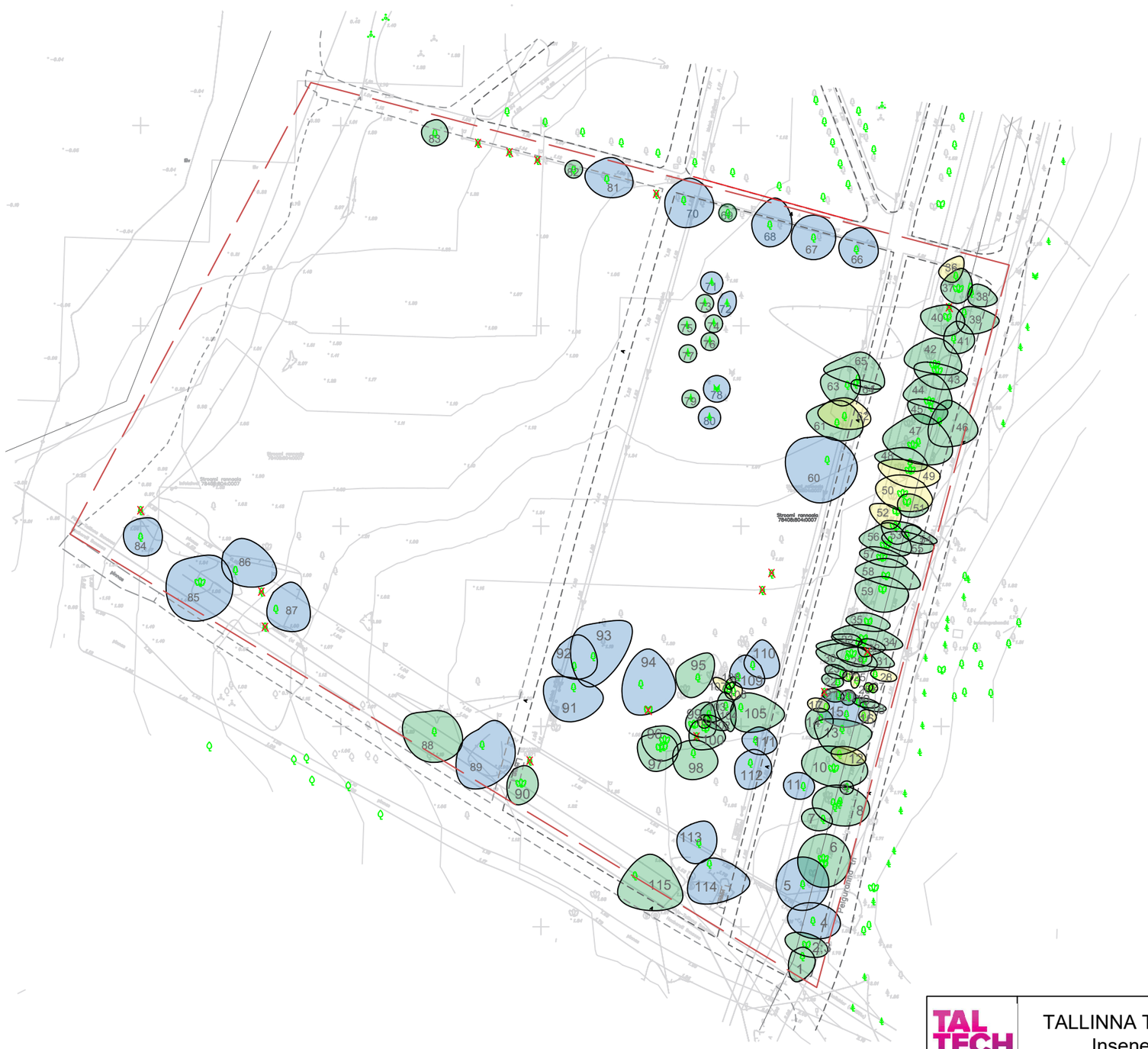

Tingmärgid

- Inventeeritud ala piir
- Ol. olev okaspuu
- Ol. olev lehtpuu
- Likvideeritud lehtpuu
- 1 — Dendroloogilise inventeeringu number
- II Haljastuslik väärtusklass
- III Haljastuslik väärtusklass
- IV Haljastuslik väärtusklass

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 2/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Dendroloogiline inventeerimine: puittaimestiku väärtusklassid	Mõõtkava: 1:1000
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

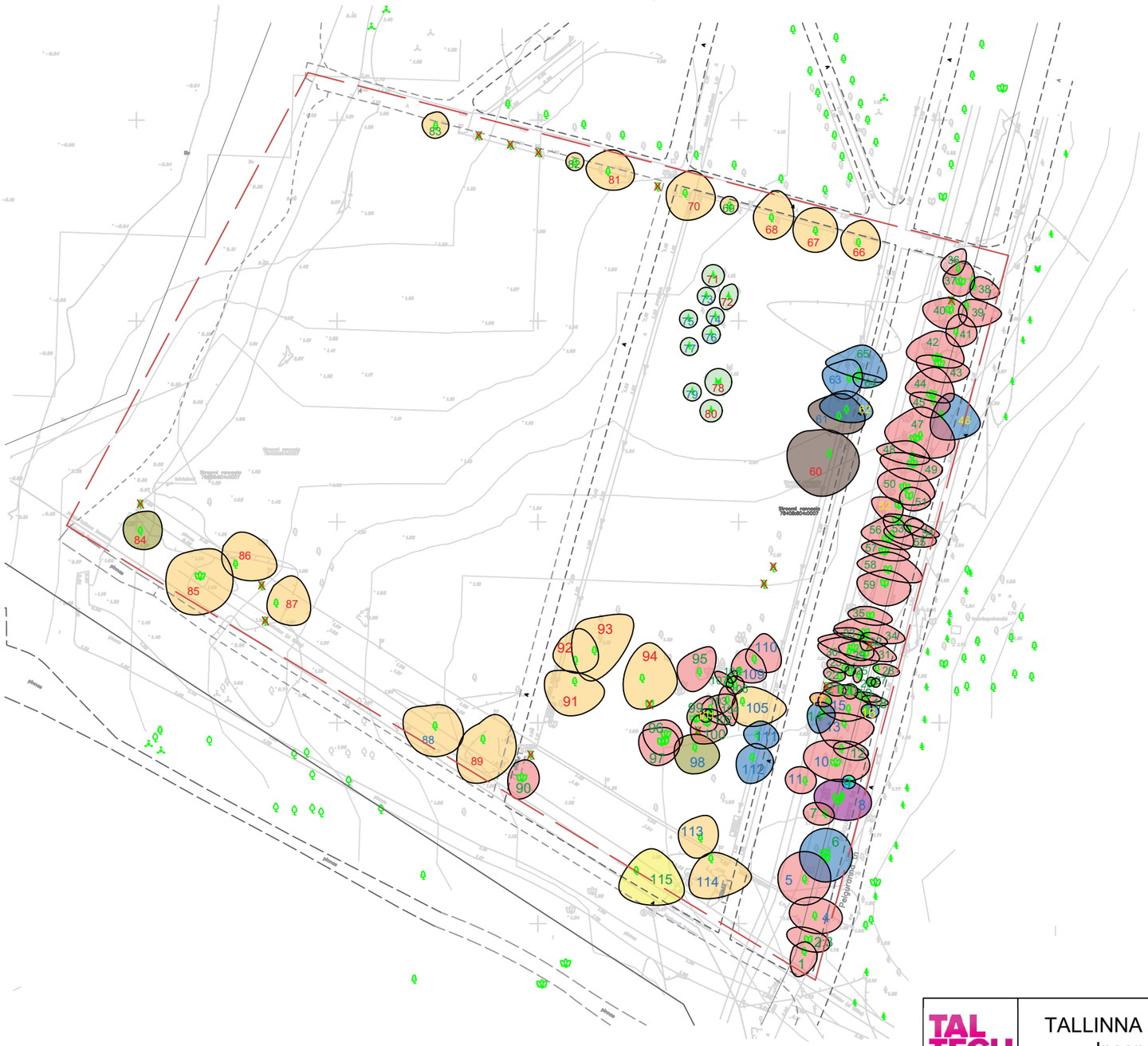

Tingmärgid

- Inventeeritud ala piir
- Ol. olev okaspuu
- Ol. olev lehtpuu
- Likvideeritud lehtpuu
- 1 — Dendroloogilise inventeeringu number
- Lepp/*Alnus*
- Remmelgas/*Salix*
- Hõberemmelgas/*Salix alba*
- Tamm/*Quercus*
- Lehis/*Larix*
- Kask/*Betula*
- Õunapuu/*Malus*
- Haab/*Populus*
- Vaher/*Acer*

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 3/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Dendroloogiline inventeerimine: puittaimestiku liigid	Mõõtkava: 1:1000
Juhendajad: Maire, Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

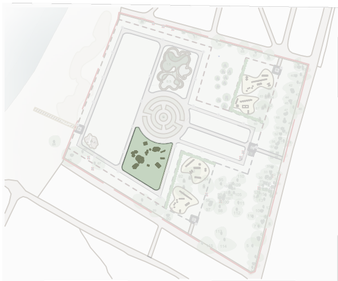

Kummist rõngad

Puupakud

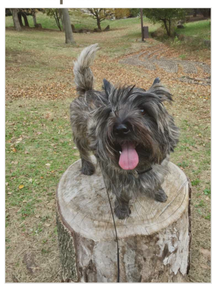

Kivid

Küngas+tunnel

Paekivist tee

Puutüvi

Puitketastest tee

Kettidega raam

Rippsild

Rippsild

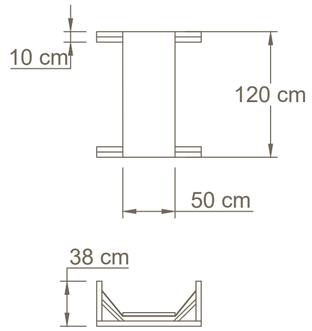

Raam ja plaat on valmistatud puidust ning omavahel ühendatud kettidega. Plaat kannab kuni 100kg raskust. Plaat on värvitud siniseks liivaga karestatud värviga, et vältida ohtu libisemiseks ning oleks kergesti eristatav muust keskkonnast.

Küngas+tunnel

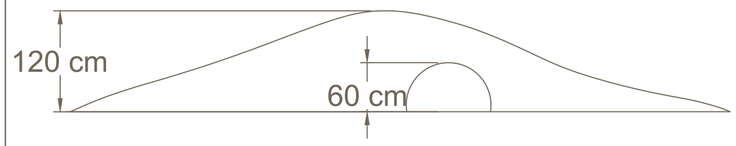

Küngas on kaetud muruga ning selle sees olev toru on plastikust. Toru on helesinine, et element eristuks muust keskkonnast ning et toru suvel üle ei kuumeneks.

Kettidega raam

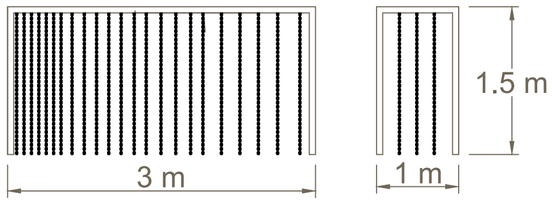

Mänguvahendi raam ja ketid on terasest. Ketid on paigutatud erineva tihedusega (vasakul tihedam, paremal hõredam)

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 4/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Meelterada	Mõõtkava: 1:200
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

Poom

Sild

Hüppetakistus

Rõgas

Rõngastunnel

Tasakaalupostid

A-takistus

Slaalom

Müür

Kiik

Laud

Märkused:

Joonisel toodud elemendid on illustreerivad ning ei vasta projektis planeeritule ei mõõtudelt, ega värvikombinatsioonidelt.

Planeeritud elmendid koos normidele vastavate mõõtudega on toodud välja joonisel 7.

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 5/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	*Agility*-elementide asetus	Mõõtkava: 1:200
Juhendajad: Maire, Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

Seina elemendid (pealtvaade+eestvaade)

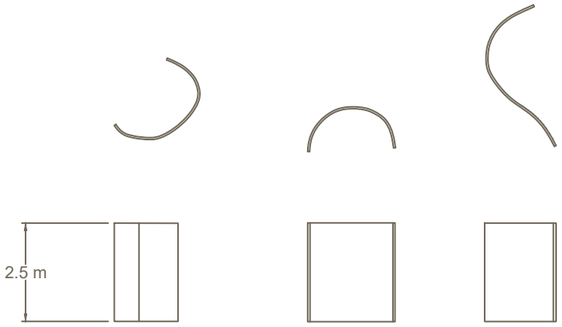

Ülemise katuse elemendid (pealtvaade+eestvaade)

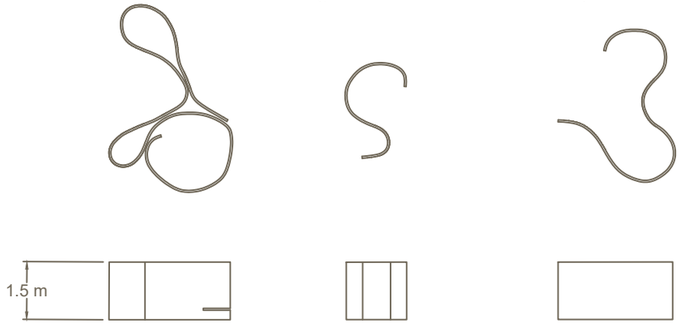

Kaitsva katuse elemendid (pealtvaade+eestvaade)

Pingi elemendid (pealtvaade+eestvaade)

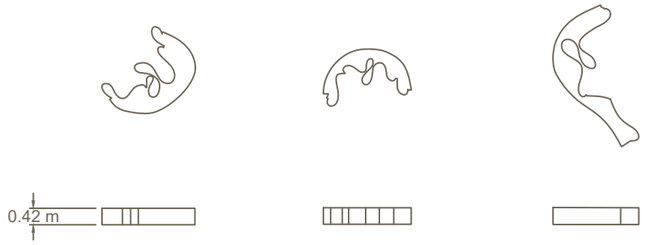

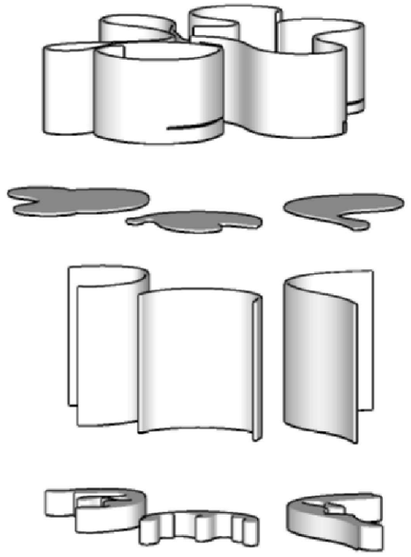

Kontseptsioon

Paviljoni eesmärgiks on anda inimestele võimalus leida varju sademete ja tuulte eest. Selleks on paviljonile kujundatud katusealused ning paviljoni seinad on ümara kujuga ja suunatud erinevate ilmakaarte poole, et inimesel oleks iga tuule suunaga võimalust varju leida.
Lisaks kaitsele on paviljonil ka kunstiline väärtus. Paviljoni kuju on inspireeritud mere lainetest ja looklevast rannavallist.

Konstruktsioon

Paviljon koosneb kolmest ülemisest katuse elemendist, kolmest sademete eest kaitsvast katuse elemendist, kolmest seina elemendist ja kolmest pingielemendist (kokku 12 elementi). Seinte, ülemise katuse ja pinkide elementide valmistamisel on kasutatud terasest karkassi, mis on kaetud puidust plaatidega. Teraskarkass hoiab paviljoni kuju ja kannab raskust. Sademete eest kaitsev katus on välja lõigatud ühest liimpuidu plaadist.
Ülemise katuse konstruktsioonist on lõiked seina elementide ja katsva katuse jaoks, katuse elemendid saaks kinnitada viimaste külge.

Viimistlus

Kuna tegemist on mere ääres oleva rajatisega, siis on puit immutatud niiskuskaitsega, et tagada paviljoni pikem säilimine. Puidu pind jääb loomulikku tooni ning muutub ajas hallikamaks.

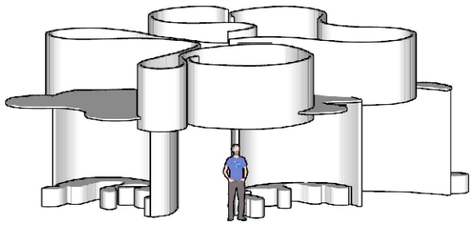

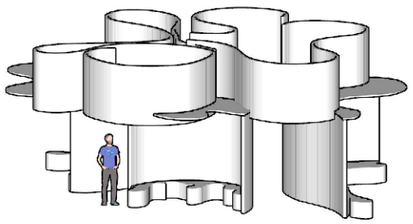

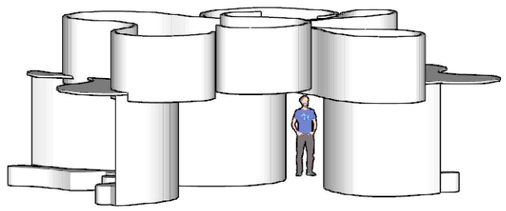

Konstruktsiooni näide:
Terasest karkass, mis on kaetud puidust plaatidega.
Allikas: https://www.archdaily.com/790032/serpentine-summer-house-barkow-leibinger

Inspiratsioon: Serpentine Summer House / Barkow Leibinger (London 2016)
Allikas: https://www.archdaily.com/790032/serpentine-summer-house-barkow-leibinger

TAL TECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 6/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Paviljon "Laine"	Mõõtkava: 1:150
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

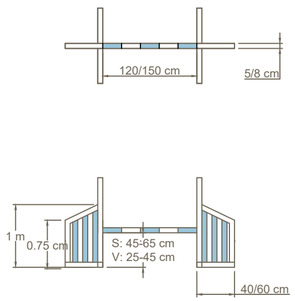

Hüppetakistus

Takistus on valmistatud puidust. Latt on kergesti kukkuv ning kinnitatud atraktsiooni külge kettidega (kukkumisel ei jää latt rippuma, vaid kukub maha)
.
Latti on võimalik paigutada kolmele kõrgusele (suurte koerte väljakul 45, 55, 65 cm; väikeste koerte väljakul 25, 35, 45 cm).

Tõkke tiibade vahelt ei ole koertel võimalik läbi minna.

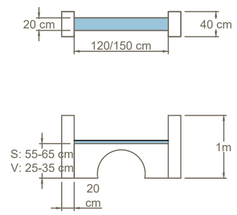

Müür

Takistus on valmistatud puidust ja betoonist.
Takistus võimaldab koeral, kas hüpata sellest üle või minna selle alt läbi tunneli.

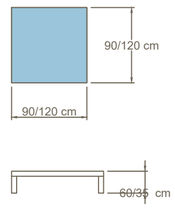

Laud

Atraktsioon on valmistatud puidust.Laua pind on sooneline terassi puit, mis on värvitud kontrastset tooni.

Laud võimaldab koeral minna ka laua alt läbi ning nurgad ei ole koerale ohtlikud.

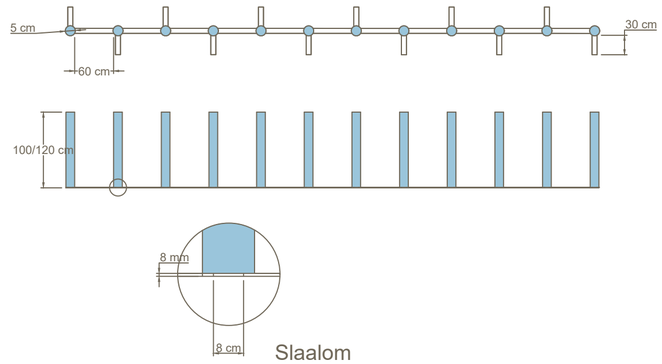

Slaalom

Atraktsioon on valmistatud puidust.

Välditud on kokku liimitud osi, et tagada konstruktsiooni kindlus.

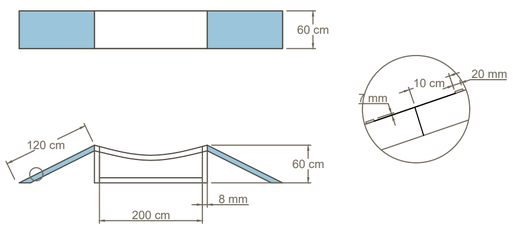

Sild

Sild on valmistatud puidust. Silla kaldpinnad on värvitud erksaks liivaga karestatud värviga. Kaldpindadel on libisemise takistamiseks liistud, millel ei ole teravaid ääri.

Silla puitlauad on 5cm laiused ja nende seest jookseb kaabel, mis hoiab neid koos.

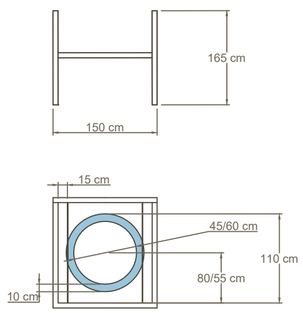

Rõngas

Atraktsiooni karkass on valmistatud puidust, rõngas on tugevast kummist ning on kinnitatud puitkarkassi külge kettidega.

Karkass on tugev ning stabiilne ning rõngas on ümberringi täidetud, et vältida takerdumist.

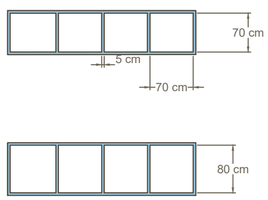

Rõngastunnel

Atraktsioon on valmistatud metalltorudest ja värvitud erksat tooni.

metalltorud jooksevad külgedelt ja pealt, kuid neid ei ole maapinnal, seega ei saa koer nende otsa komistada.

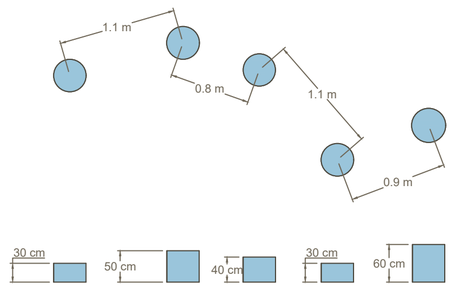

Tasakaalupostid

Postid on valmistatud puidust. Postid on värvitud erksaks liivaga karestatud värvi abil, et vältida libisemist.

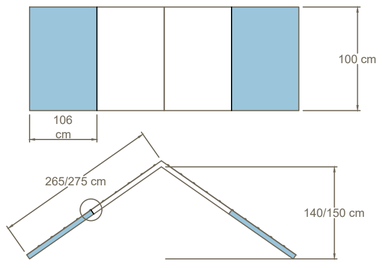

A-takistus

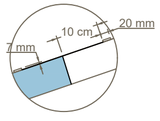

Takistus on valmistatud puidust ning värvitud libisemisvastase liivatud värviga.

Puit on soonelisest terassilauast, kus sooned on põiguti ning atraktsioonil on libisemisvastased liistud. Liistudel ei ole teravaid servi ning muudavad ronimise kergemaks.

Kaldtee algus on värvitud erksat vävi.

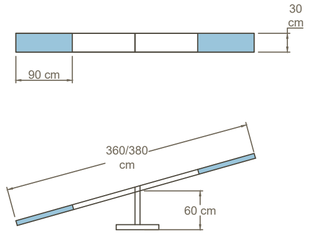

Kiik

Atraktsiooni plank on valmistatud puidust ning liiges metallist. Plank on valmistatud puidust soonelisest terassi lauast nng värvitud elemendi esimeses osas erksaks.

Elemendil on limisemise takistamiseks teravate servadeta liistud.

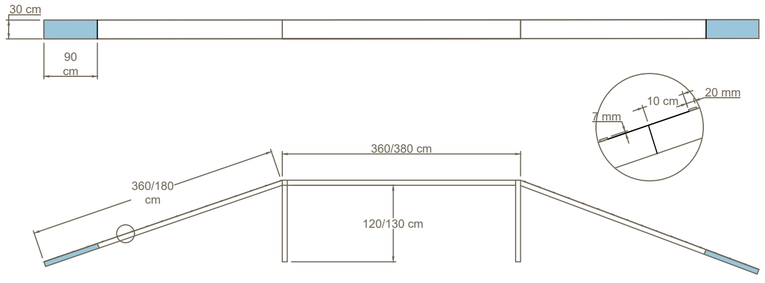

Poom

Takistus on valmistatud puidust. Selle pind on libisemisvastaseks töödeldud liivatud värviga. Poom on valmistatud soontega verandalaudadest, kus sooned on põigiti.

Laua kaldpinda katavad libisemisvastased liistud, kus ei ole teravaid servi ning muudavad ronimise kergemaks ja turvalisemaks.

Poomi esimesed 90 cm on värvitud erksat värvi.

Märkused:

Kõik elemendid "*agility*" rajal on sinise ja kollase värvikombinatsiooniga, et koerad suudaksid neid eristada muust keskkonnast.

Kõik elemendid on kinnitatud maasse min. 60 cm sügavusele betoonist ankrutega.

Joonised on koostatud dokumendi "Koerte jalutusväljakute elementide valmistamise ja paigaldamise tehniline kirjeldus" eeskujul, mis omakorda on tõlgitud FCI (pr. *Fédération Cynologique Internationale*) poolt koostatud normidest. Pargis kasutatavad "*agility*" elemendid on kõik vastavuses antud normidega.

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 7/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	*Agility*-elemendid	Mõõtkava: 1:70
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

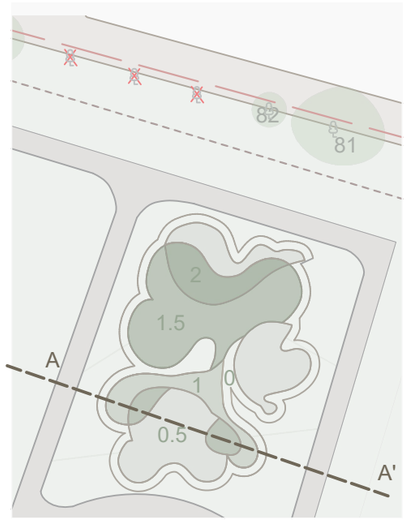

Reljeefi vaate A-A' asukoht
M1:700

Vaade reljeefist A-A'

Ala annab võimaluse koertele küngaste vahel jooksmiseks ning kuna see asub liigniiskes paigas, siis tekivad kevadeti küngaste vahele ka lombid. Reljeef annab koertele võimaluse tajuda erinevaid tasapindu ning võimaluse tuulte eest varju leida

Küngaste kuju on saanud inspiratsiooni merelainetest ja lookleva kujuga muutlikest liivavallidest.

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 8/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Vaade reljeefist A-A'	Mõõtkava: 1:100
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

Vaade pajust labürindile

Vaade paviljonile

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 9/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Vaated labürindile ja paviljonile	
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	

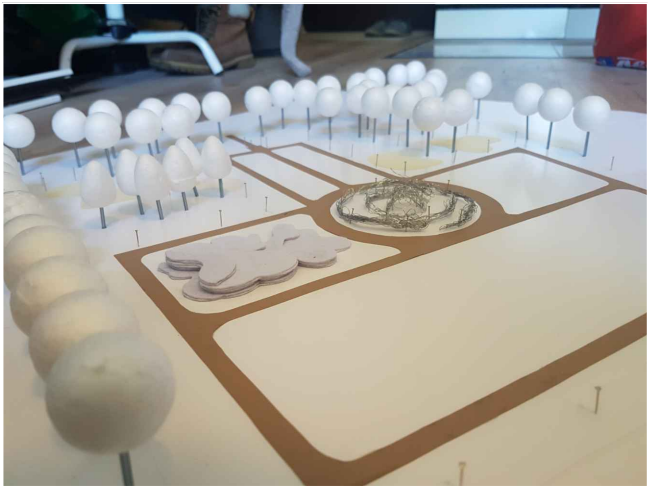

TALTECH	TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL Inseneriteaduskond	Bakalaureusetöö	Leht/lehti: 10/10
Koostaja: Kelli Rüütli	12.05.2020	Vaated projektala maketile (Makett koostatud mõõtkavas M1:150)	
Juhendajad: Maire Suimets, Tiina Tuulik, Hellika Landsmann	12.05.2020		
Maastikuarhitektuur		Koerte meeli ja arengut toetav koerapark linnas Stroomi rannapargi näitel	